

Anna-Leena Mällinen

**LIIKUNTAVAMMAISENA YLIVIESKAN
SEURAKUNNAN TOIMINNASSA**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Huhtikuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä/tekijät
Humanistinen ja kasvatustieteiden Ylivieskan yksikkö	Huhtikuu 2011	Anna-Leena Mällinen
Koulutusohjelma		
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi		
Liikuntavammaisena Ylivieskan seurakunnan toiminnassa		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
KT Reetta Leppälä	46+2	
Työelämäohjaaja		
<p>Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, mikä on liikuntavammaisten asema Ylivieskan seurakunnassa. Tutkin työssäni millaista toimintaa Ylivieskan seurakunta järjestää liikuntavammaisille ja miten heidät huomioidaan sen toiminnassa. Tutkin myös millaiset mahdollisuudet liikkumiseen liikuntavammaisella on seurakunnan tiloissa. Tutkimus oli kvalitatiivinen haastattelututkimus. Toteutin tutkimukseni haastattelemalla Ylivieskan seurakunnan työntekijöitä. Teoriaosassa käsittelin seurakuntatyötä, liikuntavammaisuutta ja sitä, miten seurakunta tukee liikuntavammaisen elämää.</p> <p>Tutkimuksessa selvitin Ylivieskan seurakunnan järjestämät tapahtumat liikuntavammaisille. Otin myös selvää, mitä toimintaa tapahtumat sisältävät. Toinen aiheeni oli selvittää, ovatko Ylivieskan seurakunnan rakennukset esteettömiä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että seurakunta tarjoaa monipuolista toimintaa liikuntavammaisille. Liikuntavammaisille lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa ei ollut, mutta heillä on mahdollisuus osallistua yleiseen seurakunnan toimintaan. Kaikissa seurakunnan rakennuksissa on mahdollisuus liikkua normaalisti, joskin sisäänkäyntiin liikuntavammaisen tarvitsee avustusta.</p>		
Asiasana		
Seurakuntatyö, liikuntavammaisuus, seurakunta		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date April 2011	Author Anna-Leena Mällinen
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis As an invalid in Ylivieska`s parish action		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 46+2	
Supervisor		
<p>The priority in this research was to find out what the situation of invalids is in Ylivieskas parish. The goal was to find out what kinds of activities Ylivieska parish organizes for invalids and how they are taken into account in activities. In addition, the accessibility of the parish premises was examined. The research was a qualitative interview research. Employees of Ylivieska parish were interviewed. The theory part focused on parish work, invalidity and that how parish supports an invalid`s life.</p> <p>The events that Ylivieska parish organizes for invalids were listed and, in addition, it was found out what kinds of activities there are in the events. The second subject was to find out whether the parish buildings are accessible. It turn out that parish offers varied activities for invalids. There weren`t any activities for children and youngsters but they have a possibility to take part in the normal activities in the parish. All parish premises proved to accessible to an invalid but for example at the entrance invalids may need assistance.</p>		
Key words parish work, physically disabled, (invalid) parish		

ESIPUHE

Tämän opinnäytetyöni omistan isälleni, joka menehtyi etenevään lihasrappeumasairauteen, ALS:iin marraskuussa 2010. Tarkemmin sanottuna omistan sen hänen tekemälleen työlle Ylivieskan invalidien hyväksi ja olen työssäni ottanut monia hänelle tärkeitä asioita esille. Etenevästä sairaudesta huolimatta hän ajoi monen liikuntavammaisen puolesta asioita, joita olivat esimerkiksi vammaisen liikkuminen julkisissa tiloissa ja osallistuminen tapahtumiin mahdollisimman esteettömästi.

Isäni oli Ylivieskan ja sen lähialueen aktiivinen vaikuttaja monessakin asiassa. Yhtenä tärkeänä tehtävänä hän koki Ylivieskan invalidien asioiden ajamisen ja tasa-arvoisuuden toteutumisen. Hän toimi pitkään Ylivieskan seurakunnan liikunta- ja näkövammaisten kerhon puheenjohtajana ja alkuperäisenä vaikuttajana. Hän ajoi monen liikuntavammaisen, ja muidenkin vammaisten asioita; vaati jokaiselle vammaiselle tasa-arvoista kohtelua ja kannusti heitä vaatimaan apua liikkumiseensa ja elämiseensä, johon heillä on oikeus. Hän koki oman taistelunsa sairautta vastaan tärkeänä ja itselleen ehkä terapeuttisena asiana. Omien sanojensa mukaan hän jäi aikoinaan sairaseläkkeelle rakastamastaan työstä, mutta **ei eläkkeelle elämästä.**

Työssäni olen halunnut tuoda esille niin hänelle, kuin monelle muullekin liikuntavammaiselle tärkeitä asioita, kuten mahdollisuuden osallistua seurakunnan järjestämään toimintaan sekä esteettömän liikkumisen seurakunnan tiloissa. Työssäni pidän ikään kuin punaisena lankana sitä, että jokaisella on oikeus osallistua ja oikeus tarvitsemaansa apuun.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 JOKAISEN SEURAKUNTA.....	2
2.1 Seurakuntatyö.....	4
2.1.1 Seurakuntatyön tehtävät.....	4
2.1.2 Seurakuntatyön monimuotoisuus	5
2.2 Kirkko on tarkoitettu kaikille	7
3 LIIKUNTAVAMMAINEN SEURAKUNNASSA.....	9
3.1 Liikuntavammaisuus	9
3.1.1 Syrjintä	10
3.1.2 Oikeus elämään ja oikeus osallistumiseen	12
3.2 Liikuntavammainen seurakunnan järjestämässä tapahtumissa	14
3.3 Liikuntavammainen seurakunnan tiloissa	15
3.4 Kirkko ja esteettömyys	16
4 SEURAKUNTA TUKEMASSA	18
4.1 Vammaistyö	19
4.2 Seurakunnan diakoniatyö.....	21
4.3 Seurakunnan ja kunnan välinen yhteistyö	23
5 TUTKIMUSONGELMAT – JA MENETELMÄT	25
5.1 Tutkimusongelmat.....	25
5.2 Tutkimusmenetelmät.....	27
6 TUTKIMUSTULOKSET	30
6.1 Liikuntavammainen Ylivieskan seurakunnan järjestämässä toiminnassa	30
6.2 Liikuntavammaisen liikkuminen Ylivieskan seurakunnan tiloissa	35
6.3 Oma havainnointi Ylivieskan seurakunnan tiloista.....	37
6.4 Yhteenveto tuloksista	39
7 POHDINTA JA PÄÄTELMÄT	42
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Liikuntavamma vaikuttaa jokapäiväiseen elämään. Se vaikuttaa fyysisesti liikkumiseen ja osallistumiseen. Henkisesti se rajoittaa ihmisen sosiaalista elämää ja vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. Tasa-arvoa parannetaan koko ajan. Palvelut tuodaan yhä lähemmäs ihmistä. Liikuntavammaiselle ihmiselle osallistuminen voi olla rajoitteista ja tähän haetaan muutosta nyky-yhteiskunnassa. Jokaisella ihmisellä on oikeus liikkua kaikissa julkisissa tiloissa ja osallistua toimintaan.

Työssäni tutkin sitä, miten liikuntavammaiset ihmiset otetaan huomioon niin seurakunnan järjestämissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa kuin sen julkisissa rakennuksissakin. Aiheen valitsin siksi, koska olen itse ollut aina tekemisissä liikuntavammaisten kanssa ja koen että esteettömyydessä ja palveluiden kehittämisessä on aina parannettavaa. Kuinka toimivat palvelut meillä jo onkaan, mutta joskus on liikuntavammaisen itse osattava vaatia tarvitsemaansa tukea ja apua. Tarkoituksenani on tutkia sitä, mitä seurakuntatyö yleisesti on ja kuinka se on mukana liikuntavammaisen ihmisen ja hänen perheensä elämässä.

Teoriaosassa käsittelen seurakuntatyötä ja sen toimintatapoja. Kirkko on tarkoitettu meille kaikille ja seurakuntatyö pyrkii siihen, että saisi jokaisen ihmisen löytämään oman uskonelämänsä. Käsittelen myös liikuntavammaisuutta käsitteenä ja sitä, miten seurakunta tukee liikuntavammaista.

Toteutan työni haastattelututkimuksena, jossa haastattelen Ylivieskan seurakunnan kahta eri työntekijää. Kysymykseni koskevat liikuntavammaisille järjestettäviä tapahtumia ja tilaisuuksia sekä seurakunnan rakennuksia ja julkisia tiloja. Pyrin muodostamaan monipuolisen kokonaiskuvan liikuntavammaisen asemasta Ylivieskan seurakunnassa teoriaa ja haastatteluja käsitellen.

2 JOKAISEN SEURAKUNTA

Kristillinen seurakuntakäsitys sisältää tosi seurakunnan ihanteen. Jokainen seurakunta toteuttaa sitä muotoa, mikä kussakin ajassa, tilanteessa ja kullakin paikkakunnalla vastaa mahdollisimman hyvin sen sisintä olemusta. Yhteiskunta ja elinympäristö muuttuvat koko ajan ja se merkitsee sitä, että seurakunnan tulisi etsiä tähän tilanteeseen entistä paremmin soveltuva tapa toimia ja elää. Kirkkoa on aina uudistettava ja jatkuva muutos on jo seurakunnan sisäisestä olemuksesta lähtevä vaatimus. Seurakunnan tulee olla jokaisen ihmisen ulottuvissa oleva ilmiö. (Huotari 1992, 11.)

Seurakuntaa voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta. Sillä on sisäinen ja ulkoinen puolensa. Seuraavat rinnakkaisilmaisut kuvaavat tätä kahtalaisuutta: Seurakunta on toisaalta organisaatio ja toisaalta organismi, Kristuksen ruumis. Se on kuin mikä tahansa yhteiskunnallinen organisaatio, samalla se on sen uskovista jäsenistä koostuva yhteisö joka elää yhteydessä Kristukseen. Seurakunta on toisaalta muuttuva, toisaalta muuttumaton. Se kasvaa ja kehittyy koko ajan ja sen on pysyteltävä ajan hermolla, tultava ajan mukana. Toisaalta sillä on muuttumaton perusolemus. Muuttumattomista, annetuista lähtökohdista tehdään totta tässä ja nyt. (Huotari 1992, 15-16.)

Seurakunta on näkyvä ja näkymätön. Se on samalla hengen liikettä, jota emme käsin voi koskettaa, mutta samalla se voi olla näkyvä muoto. Nämä käsitteet ovat ikään kuin toinen toisiinsa sidoksissa. Seurakunta on myös historiallinen, sosiologinen ja teologinen kokonaisuus. Sitä voidaan tutkia ja verrata samalla tavalla kuin mitä tahansa historiallista ilmiötä. Teologisesti tutkittuna tiedetään jotain seurakunnan luonteesta. Seurakunta on jumalallinen ja inhimillinen. Sen sisin on Pyhän Hengen välityksellä tapahtuvaa Jumalan läsnäoloa maailmassa. Siksi seu-

rakuntaan tulee mukaan se, mitä ihmiset ovat, vajavaisuudesta, erehtyväisyydestä, rajoittuneisuudesta ja muusta sellaisesta huolimatta. Seurakunta on samalla pyhä sekä syntinen. Seurakunnan pyhyys perustuu yksinomaan siihen, että sen Herra on pyhä. Toisaalta seurakunta on jatkuvasti kaiken ajallisuuden alainen ja sen sisällä vaikuttaa myös synnin vääristämä toiminta. Seurakunta on maailmassa mutta ei maailmasta. Seurakunta on siis osa yhteiskuntaa, mutta se ei toteuta minäänlaista yhteiskunnallista toimintaa. Se julistaa evankeliumia ja ilosanomaa Jumalan valtakunnasta. (Huotari 1992, 16-17.)

Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa kutsutaan kansankirkoksi. Valtaosa suomalaisista haluaa kuulua kirkkoon. Kirkon jäsenillä on oikeus osallistua kirkon pyhiin toimituksiin ja seurakunnan tarjoamiin palveluihin ja toimintaan. Kirkollisten toimitusten, kasteen, konfirmaation, avioliittoon vihkimisen ja hautauksen yhteydessä kirkko tavoittaa suuren osan suomalaisista. Kirkko voi tarjota suomalaisille eväitä elämän kaikkiin vaiheisiin. Kristilliset juhlat ovat osa suomalaista perinnettä ja jokaisella kristityllä on tähän kristilliseen elämään oikeus. (Komulainen, Peltola, Perälä, Ranta, Ripatti, Särkiö & Tiensuu 1998, 14.)

Sana ja sakramentit luovat kirkon. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa toimitetaan sakramentit ja julistetaan evankeliumia. Näin määrittelee kirkkomme tunnuskirja Augsburgin tunnustus. Seurakunta on siellä missä ihmiset ovat ja jossa sanaa saarnataan ja sakramentit toimitetaan. Pyhässä Raamatussa on Jumalan sana, joka luo seurakunnan. Raamatussa ei ole suoraa määritelmää seurakunnasta, vaan siellä kuvataan sitä vertauskuvien avulla, kuten Jumalan kansa, Kristuksen ruumis ja Jumalan lauma. (Huotari 1992, 12.)

2.1 Seurakuntatyö

Raamatussa on annettu tehtävä koko seurakunnalle:

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. (Matt. 28:18-20)

Seurakuntatyö on nykypäivänä moniulotteista ja sen sisältö vaihtelee seurakunnittain. Kuitenkin jokaiselle seurakunnalle yhteiset tekijät ovat jumalanpalvelus, sana ja sakramentit, jotka ovat seurakuntatyön perusta. Seurakunnilla on monta erilaista työalaa. Ne ovat perustettu jokaisen ihmisen hyväksi, joko kasvattamaan ja tukemaan häntä uskon elämässä, tai löytämään oma uskonsa. Seurakuntatyö tulee nykypäivänä lähelle ihmistä. Se antaa kaiken se avun, jota ihminen missäkin elämän vaiheessaan voi tarvita. Seurakunnan tulee olla paikka, johon ihminen voi luottaa ja seurakuntatyön tarkoitus on osoittaa se luottamus. Seurakuntatyössä tärkeä edellytys on halu ja kyky kaikenlaiseen yhteistyöhön ja pyrkimys kasvaa kaikille yhteiseksi seurakuntayhteisöksi. (Huotari 1992, 27.)

2.1.1 Seurakuntatyön tehtävät

Seurakunta toteuttaa tehtäväänsä monin eri tavoin. Jokainen tehtävä on tärkeä seurakuntatyön toteutumisen kannalta, mitään niistä ei voida jättää pois. Seurakunnan tehtävä on julistaa, kasvattaa ja palvella. Sen tehtäviin kuuluu myös lähetys, sielunhoito, opetus- ja musiikkityö. Kaiken tämän ytimenä on yhteinen jumalanpalveluselämä, johon kuuluu kaikki kirkolliset toimitukset ja jumalanpalvelukset. Seurakunnan järjestämät tilaisuudet ja toimitukset tulee olla kaikkien ulottuvissa.

Seurakuntatyön tarkoitus on kasvattaa jokainen seurakunnan jäsen Jumalan läheisyyteen ja seurakunnan yhteyteen. Seurakuntatyön kasvatustehtävä on tärkeä niin nuorille kuin vanhuksillekin. Se valmistaa ihmistä toimimaan kristittynä koko elämänsä ajan ja antaa mahdollisuuden löytää elämästään uusia ulottuvuuksia. Seurakuntatyö tekee työtä lasten ja nuorten keskuudessa, mikä on osa kasvatustehtävän täyttymistä. Lisäksi myös ymmärtämisen kautta tapahtuva syveneminen kuuluu olennaisesti aikuisiän kristillisyyteen ja tähän seurakuntatyö pyrkii. Kirkon tehtävänä on aikuisille tarkoitettu kasvatusta, jolla pyritään auttamaan seurakunnan aikuisia jäseniä. Aikuiskasvatuksen tarkoituksena on auttaa aikuisia kasvamaan kristittyinä ja auttaa heitä toteuttamaan kutsumustaan yhteiskunnan ja seurakunnan jäseninä. Seurakunnan aikuiskasvatuksen tehtävänä on tukea koko eliniän kestävän, mutta usein vaihteellisesti etenevän kasvamisen prosessia. (Huotari 1992, 228.)

2.1.2 Seurakuntatyön monimuotoisuus

Seurakuntatyössä on monia erilaisia toimintamuotoja. Joissakin seurakunnissa jokin toimintamuoto saattaa olla näkyvämpi kuin muu toimintamuoto. Seurakuntien seurakuntatyö on nykyään kovin monimuotoista. Luterilaisen perinteen vuoksi seurakuntatyössä on läsnä kasvattava ote. Kasvatuksen keinoin kirkkomme pyrkii tuomaan kristittyjä uskonelämän yhteyteen. Sen onnistumiseksi seurakuntatyössä on erilaisia toimintamuotoja, jotka antavat kristityille mahdollisuuden olla mukana seurakunnan uskonnollisessa elämässä. Seurakuntatyön toimintamuodoista nähdään viisi toimintatasoa; Jumalanpalveluselämä, tilaisuustoiminta, pienryhmätoiminta, yksilökohtainen toiminta ja yhteys- ja yhteistyötoiminta. (Huotari 1992, 22.)

Seurakuntatyö on tarkoitettu ihmistä varten. Ihmisen elämästä löytyy totuus, oikeus ja rakkaus seurakunnan tukiessa sitä. Jokaisella ihmisellä on oikeus saada tasa-arvoinen kohtelu vioistaan, vammastaan, taustastaan ja muusta vastaavasta huolimatta. Seurakuntatyön tulee tukea ihmistä koko sen elämän ajan, varsinkin vaikean elämäntilanteen kohdatessa. Seurakuntatyö tuo ihmisiä seurakuntayhteyteen ja sen tarkoitus olisi kestää koko eliniän. Seurakuntayhteyden merkitys on siinä, että se antaa uskoville mahdollisuuden kasvaa sekä yksilöinä että keskinäisissä suhteissaan. (Mäkelä 1994, 15.)

Myös ihmisen omaa suhtautumista ja aloitekykyä tarvitaan, sillä Jumalasuhde ei synny itsestään. Jos ihminen antaa siihen mahdollisuuden, seurakuntatyö auttaa sen saavuttamiseen ja toivon mukaan koko elämän ajan sen ylläpitämiseen. Seurakuntatyön tehtävänä on kristillinen kasvatus, joka pohjautuu kristilliseen ihmis käsitykseen. Se kasvattaa ihmistä kristinuskon tukemana. Siihen sisältyy ihmisen suhde Jumalaan, ihmisen vastuu omasta elämästään ja teoistaan itselleen, toisilleen ja Jumalalle. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu tietoisuus Jumalan rakkaudesta ihmisiä kohtaan ja samalla se pyrkii vastarakkauteen ihmisen kanssa. Kristitty on Jumalan työtoveri maailmassa, mikä pyrkii oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteuttamiseen maailmassa. Kristillinen kasvatus ohjaa ihmistä erottamaan oikean ja väärän, hyvän ja pahan. Kristillisen kasvatuksen toteutumiseksi tarvitaan toimiva Jumalasuhde ihmisen itsensä ja Jumalan välillä. (Porkka 2008, 227-228.)

Meillä Suomessa on siinä mielessä hyvät puitteet seurakuntatyöhön, sillä kirkkomme seurakuntatyö on erikoistunut niin monille eri aloille. Jokaisen seurakunnan työntekijän tulee hoitaa yhteistä tehtävää ja auttaa lähimmäistä. Tällöin seurakuntatyöstä kehittyy rikas kokonaisuus. Tehtävä ei toteudu, jos toiminta perustuu vain papin tehtäviin, kuten ennen on ollut. Kirkkomme seurakuntatyötä kehitetään koko ajan laajemmaksi ja ihmisläheisemmäksi ja siinä panostetaan paljolti

erityispalveluihin ja sielunhoitoon. Tämä kaikki mahdollistaa sen, että ihminen voi kokea kirkon läheisemmäksi ja tarpeelliseksi elämässään. (Huotari 1992, 23.)

2.2 Kirkko on tarkoitettu kaikille

Evangelis-luterilaisella kirkolla on Raamatussa annettu tehtävä. Se toteuttaa oppia lähimmäisen rakkaudesta ja toimittaa sakramentteja. Kirkon tehtävänä on julistaa evankeliumia kaikkialle maailmaan, myös sinne josta siitä ei vielä tiedetä. Kirkon diakoniatyö toteuttaa tätä tehtävää. Diakoniatyö on yksi kirkon tärkeimpiä työmuotoja. Diakoniatyö on kristillistä palvelutyötä. Sen tehtävänä on pitää huoli, että evankeliumi on kaikkien ulottuvissa oleva ilmiö. Kirkon diakoniatyö pitää huolen seurakunnan kaikista jäsenistä, myös niistä jotka tarvitsevat apua. (Ketola, Kääriäinen, Nokelainen, Sakaranaho, Sama`neh & Vuorio-Hellman 2008, 87.)

Kirkko on kaikkien uskovien ihmisten yhteisö, johon kuuluu sanan kuuleminen ja sakramenttien osallisuus. Kirkon jäsenyys ja kristittynä eläminen on kaikkea muuta kuin kirkon tiloihin kokoontumista. Se on sitä, että kristitty saa kohdata Pyhän ja että ihminen kunnioittaa niin toisia ihmisiä kuin itseäänkin. Ihminen saa hoitaa omaa jumalasuhdettaan kirkon kautta haluamallaan tavalla. Kirkko ja seurakunta eivät siis ole vain rakennuksia, vaan jokainen seurakunnan jäsen tekee ne kokonaisiksi ja toimiviksi asioiksi itselleen. Kirkko voi olla toiselle ihmiselle tärkeämpi kuin toiselle. Tarkoituksena on, että jokainen ihminen saa tulla kirkkoon omana itsenään. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 83-84.)

Kirkon jäsenet muodostavat yhteisön, eli seurakunnan. Kirkon jäsenet pääsevät osallisiksi kirkon pyhistä toimituksista ja seurakunnan järjestämästä toiminnasta. Kirkon jäseneksi tullaan kasteen kautta. Jokaisella kasteen saaneella kristityllä on mahdollisuus hoitaa omaa uskonelämäänsä kirkon tarjoamien palveluiden avulla. Kasteesta alkaen kristitty on oikeutettu pitämään itseään kristittynä ja hän on osal-

linen Jumalan rakkauteen ja syntien anteeksisaamiseen. (Komulainen ym. 1998, 14.)

Nykyään keskustelua herättää paljon se, miten kirkko pysyy ajan mukana? Uudistuminen ja muuttuminen ovat kirkolle välttämättömiä asioita, vaikka kirkon oppien tulisi pysyä entisellään. Kirkon tulee hoitaa hengellistä tehtäväänsä ja puhutella ihmisiä. Kirkko on paikka, johon ihminen voi turvautua tarvittaessa. Sen on oltava myös yhteiskunnan merkityksellinen toimija. Tätä kaikkea ajatellen, kirkolla on melkoinen haaste. Yhteiskunnan ja hengellisyyden muutokset vaikuttavat ihmisten elämään. Ne vaikuttavat kaikkiin tarpeisiin, toiveisiin ja odotuksiin. Kirkon tulee pitää kiinni kristinuskon sanomasta ja sille ominaisista perinteistä. Erilaisia ilmaisutapoja ja toimintatapoja tulee voida arvioida ja uudistaa jatkuvasti. (Hautaaho & Tornivaara 2009, 63.)

3 LIIKUNTAVAMMAINEN SEURAKUNNASSA

3.1 Liikuntavammaisuus

Kaikista vammaisista ihmisistä suurin osa on liikuntavammaisia. Liikuntavammaisuus voi johtua monesta asiasta. Se voi johtua synnynnäisten raajojen ja tukielinten epämuodostumisesta tai raajan tai raajanosan puutoksesta. Vamma voi johtua myös kasvu- ja luutumishäiriöistä, keskushermoston sairauksista, tai onnettomuuksien ja joskus leikkausten seurauksesta. Lihassairauksia esiintyy useammin pojilla kuin tytöillä. Lihassairauksien syitä ei tunneta. Taudin yleisin oire on kivuton, mutta etenevä lihasheikkous, mikä alkaa yleensä vartalon keskiosan lihaksista. Liikkumisesta tulee kömpelöä ja hidasta. Lihakset väsyvät helposti ja kaatumisriski kasvaa. Liikkumisen vähentymisen myötä myös hengitys- ja verenkiertoelimistön toiminnot heikentyvät. Sairauden edetessä liikkumisen helpottamiseksi tarvitaan pyörätuolia. (Nuutinen 1998, 5.)

Liikuntavammaisella ihmisellä voi olla jokin epämuodostuma, eli jokin ennen syntymää alkunsa saanut rakenteellinen poikkeavuus tai raajapuutos. Liikuntavamma voi olla myös ihmisellä, jolla kromosomi- ja hormonihäiriöitä, jotka ilmenevät lyhyt- ja liikakasvuisuutena. Selkäydinvammainen ihminen tarvitsee myös apua liikkumiseensa. Epämuodostumat ilmenevät luuston kasvuhäiriöinä, kumpurajalkaisuutena tai yhteenkasvaneina sormina tai varpaina. Raajapuutokset voivat olla joko synnynnäisiä tai sairauksien ja tapaturmien aiheuttamia. Pyörätuoli helpottaa liikkumista, mutta myös liikuntakykyä voi lisätä myös erilaisten proteesien avulla. Selkäydinvammassa selkäytimen hermoradat ovat joko osittain tai kokonaan katkenneet. Vauriot voivat aiheuttaa häiriöitä vartalon ja alaraajojen alueella. Häiriöt ilmenevät tahdonalaisissa lihastoiminnoissa, tuntoaistimuksissa ja hengityselimistön säätelyssä. (Nuutinen 1998, 5-6.)

Liikuntavammaiseksi voidaan määritellä henkilö, joka tapaturman tai sairauden aiheuttaman vamman vuoksi ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai ilman apuvälineitä. Liikuntavamma voi olla myös synnynnäinen. Vammautuneella ihmisellä voi liikuntavamman lisäksi olla myös muita elämiseen liittyviä haittoja. Monet henkilöt tekijät, kuten masennus ja heikko itsetunto vaikuttavat liikuntavammaiseen. Ne myös vaikeuttavat omalla tavallaan liikkumista ja erityisesti kuntoutumista. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 253.)

Liikuntavammalla on vaikutus jokapäiväiseen elämään, liikkumiseen ja kaikenlaiseen sosiaaliseen elämään. Liikuntavamma voi olla pysyvä, paraneva, tai etenevä tila ja jokaisen liikuntavammaisen elämä tulisi tehdä esteettömäksi ja heillä on oikeus tarvitsemaansa apuun ja tukeen. YK:n vammaissopimuksen mukaan ihminen on vammainen pitkäaikaisen henkisen, älyllisen tai aistien toimintoihin liittyvän vamman aiheuttaessa sellaisia esteitä, ettei henkilö voi täysipainoisesti osallistua yhteiskunnan toimintaan. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 226-227.)

3.1.1 Syrjintä

Useat liikuntavammaiset saattavat jäädä monen yhteiskunnallisen toiminnan ja sosiaalisen kanssakäymisen ulkopuolelle. Tämä saattaa johtua ihmisestä itsestään, tai sitten hänelle ei anneta muuta vaihtoehtoa. Liikuntavammaiselle ihmiselle voi olla vaikeaa osallistua kaikille tarkoitettuihin tapahtumiin ja hän kokee näin itsensä syrjityksi. Usein syrjäytyminen on seurausta henkilön yhteiskunnallisesta asemasta. Siihen voi liittyä monia tekijöitä, jotka aiheuttavat sosiaalista valikointia. (Kemppinen 1997, 135.)

Nykypäivänä ihmisarvon ja tasa-arvon merkitys on suuri. Jokaisella yksilöllä on oltava ihmisarvo yhteiskunnassa. Ihmisarvoon kuuluvat psyykkinen ja fyysinen

turvallisuus, oikeus työhön, asuntoon, toimeentuloon, opetukseen, terveydenhuoltoon ja liikkumiseen. Jokainen ihminen on arvokas ja hänellä on lupa iloita itsestään ja omasta elämästään. (Kemppinen 1997, 135.)

Ihmisen subjektiivinen kokemus omasta syrjäytymisestä liittyy tunteeseen, että henkilön minä on jäänyt jollakin tavalla elämän ulkopuolelle. Vaikka liikuntavammainen ihminen olisi syrjitty yhteiskunnassa tai sosiaalisessa kanssakäymisessä, hän pystyy itse vaikuttamaan siihen, miten itse suhtautuu syrjäytymiseensä. Henkilö, joka kokee syrjäytymisen uhkana, alistuu syrjäytymiseen liittyviin uhakuviin. Henkilö, joka kokee syrjäytymisen mahdollisuutena, asennoituu siihen elämäkokemuksena ja uskoo, että hänellä on mahdollisuus oppia siitä. Syrjäytymiseen suhteutumisesta ihminen voi oppia omien voimavarojen käyttöä, sinnikkyyttä, periksiantamattomuutta ja asiantuntija-avun hyödyntämistä. (Kemppinen 1997, 209.)

Yhteiskunnasta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta syrjäytynyt liikuntavammainen saattaa kokea tarvetta olla mukana jossain ryhmässä, johon hän voi samaistua. Esimerkiksi kokemusten, ajatusten ja elämänarvojen kohdatessa liikuntavammainen henkilö tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan. Ennen hän on kokenut sen kaukaiseksi asiaksi elämässään. Toisten samassa tilanteessa olevien vammaisten kanssa hän voi jakaa asioita. Syrjäytyneet ihmiset yrittävät eritellä monimutkaistunutta yhteiskuntaa ja he hakevat paikkaansa siinä. Vieraaksi koettua yhteiskunnallista todellisuutta yritetään paeta johonkin pienyhteisöön, jossa pärjäämisen kriteerit ja arvostuksen lähteet ovat aivan toiset. (Karisto, Takala & Haapola 1999, 116.)

3.1.2 Oikeus elämään ja oikeus osallistumiseen

Jokaiselle vammaiselle ihmiselle tasapainoisen elämän perusedellytykset ovat mahdollisimman tavallinen elämä ja vuorovaikutus ympäristön kanssa. Liikuntavammaisella ihmisellä on oikeus osallistua ja tulla hyväksytyksi ihmisenä. Sosiaaliselta kannalta vammaisuus on ympäristön määrittelemä tila, jossa kaikki ympäristön vaatimukset ja yksilön puutteellinen suorituskkyky ovat ristiriidassa keskenään. Liikuntavammaisella on oikeus elää mahdollisimman tavallista elämää. Hän saa elää mahdollisimman vähin rajoituksin ja sen voi taata hyvä elinympäristö ja lähellä oleva apu. (Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2002, 191-192.)

Liikuntavammaisella ihmisellä on oikeus kotiapuun, mutta tarvittaessa hänellä on mahdollisuus saada oma henkilökohtainen avustaja. Avustajan voi saada henkilö, joka tarvitsee paljon apua kotona kaikissa arkielämän askareissa. Hänellä voi olla myös tarve apuun kodin ulkopuolella, kuten asioiden hoitamisessa, työssä tai harrastuksissa. Avustajan hän voi saada myös osallistuakseen yhteiskunnalliseen toimintaan. Avustajana voi toimia henkilökohtaisen avustajan perehdytyskurssin saanut, tai esimerkiksi lähihoitaja. Vammainen itse voi toimia työnantajana. Avustajan voi valita joko itse, tai sitten kunnan sosiaalitoimi auttaa liikuntavammaista sopivan avustajan löytämisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2002, 13-14.)

Vuonna 1988 tuli voimaan laki, joka käsittää vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Se syrjäytti vuonna 1946 säädetyn ja 1962 uudistetun invalidihuoltolain. Lain lähtökohtana ovat kansainvälisen vammaispolitiikan tavoitteet vammaisten täydestä tasa-arvosta ja osallistumismahdollisuuksista kaikilla elämänalueilla. Lakia on täydennetty vuosien saatossa. Vammaisilla tulee olla samat oikeudet osallistumiseen ja elämiseen kuin muillakin ihmisillä. Kyseisessä laissa myös velvoitetaan kunnan viranomaisia kehittämään vammaisten

elinoloja ja ehkäisemään haittoja, jotka aiheuttavat vammaisille toimintarajoituksia. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 368.)

Jokaisella kristityllä on oikeus osallistua seurakunnan ja yhteiskunnan järjestämiin tilaisuuksiin. Seurakunnan tulisi huolehtia, siitä että jokaisella ihmisellä on mahdollisuudet osallistua esteettömästi haluamaansa toimintaan. Sen tulee huolehtia käytännön toimista, kuten tapahtumien ilmoittamisesta sekä taloudellista vastuista. Seurakunnan tulee huolehtia myös siitä, että kaikki sen järjestämät tapahtumat ja tilaisuudet ovat kaikkien ulottuvissa. (Mäkelä 1994, 18.)

Seurakunta ovat ne ihmiset, joille voidaan julistaa Jumalan sanaa. Ihmisissä on se elämä, joka muodostaa seurakunnan. Jokainen ihminen on oikeutettu hoitamaan omaa uskonelämäänsä ja Jumalasuhdettaan. Ihmisen halu osallistua kristittynä koetaan usein elintärkeäksi ja jokaiselle pitäisi löytyä oma paikka kristinuskossa. Olipa se paikka sitten joulukirkossa, vapaaehtoisena tapahtumien järjestämisessä tai pyhäkoulun opettajana. Seurakunnan tehtävä on mahdollistaa kaikki tämä. (Mäkelä 1994, 17.)

Liikuntavammaisilla ihmisillä on usein kova halu osallistua ja olla mukana jossain itselleen tärkeässä asiassa. Heillä tulee olla siihen täysi oikeus. Liikuntavammaisen saa pitää uskoaan ja Jumalasuhdettaan yllä siinä missä muutkin ihmiset. He tahtovat tehdä sitä, mitä liikkumiseltaan voivat ja haluavat tuntea itsensä tärkeiksi. On muistettava, että vamma ja vaillinaisuus ovat kaksi eri asiaa, vaikkakin ne liittyvät läheisesti toisiinsa. Vamma on liikuntaa tai toimintakykyä rajoittava pysyvä tila. Vaillinaisuus on ihmisen tunnepohjainen kokemus omasta vammastaan. Se, että ihminen kokee itsensä vaillinaiseksi, rakentuu ihmisen omasta minäkuvas-
ta, ajatuksista ja asenteista, joita hänellä on suhteessa ja vuorovaikutuksessa ympäristöönsä. Huono minäkuva värittää liikuntavammaisen ihmisen käsitystä elämästään, omista mahdollisuuksistaan ihmissuhteissa ja ohjaa käyttäytymistä. (Pelkonen & Villberg 1994, 89.)

Liikuntavammaiset ihmiset saattavat tuntea tavallista enemmän Jumalan läsnäolon tärkeäksi ja he tahtovat toteuttaa vuorovaikutusta Jumalan kanssa, rukoillen ja osallistuen. Raamatunkohdassa 2. Kor. 12:10 Paavali mainitsee, että hän on heikkona voimakas. Se saattaa tarkoittaa sitä, että ihmisen on tultava itsensä koiseksi. Ihminen löytää omat rajansa ja Jumalan antamat vahvuutensa. Niissä rajoissa, omilla lahjoillaan ja vahvuuksillaan hän suostuu ihmiseksi ja palvelemaan Jumalaa. (Jokinen 2004, 123.)

3.2 Liikuntavammainen seurakunnan järjestämissä tapahtumissa

Seurakunta järjestää yhteisiä jumalanpalveluksia, hartaushetkiä ja hengellisiä tilaisuuksia. Seurakunnan toimintaan kuuluvat tärkeinä toimintamuotoina myös kaikenlaiset leirit, matkat, kerhot ja muut tapahtumat. Ihmisten osallistuminen näihin tilaisuuksiin on aina enemmän kuin toivottua, kuitenkin, liikuntavammaisen ihmisen osallistumista ajatellen, tulee huomioda muutamia seikkoja.

Kaikkiin seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin ei monellakaan liikuntavammaisella ole mahdollisuutta osallistua, olipa syynä sitten liikkuminen tai avun tarve. Avustajan tarpeessa olevien seurakunnan tilaisuuksiin osallistuvien olisi helpompi lähteä mukaan kun seurakunnalta olisi esimerkiksi etukäteen tilattavissa avustaja. Vaikeavammaisella on oikeus saada henkilökohtaista avustusta harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpidossa. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 239.)

Liikuntavammaisille järjestetään kuitenkin myös omia tilaisuuksia, jotka ovat suunniteltu ihan heitä varten. Seurakunnan järjestämiä tilaisuuksia voi olla esimerkiksi liikuntavammaisille suunnattu kerho, erilaiset retket ja juhlatilaisuudet. Liikuntavammaisten kerho järjestää usein mm. joulujuhlia ja kesäretkiä. Liikku-

minen on esteetöntä ja apu on taattu. Jokainen liikuntavammainen ihminen voi tuntea kuuluvansa seurakuntaan ja yhteenkuuluvuuden tunne saattaa syntyä muiden samassa elämäntilanteessa olevien liikuntavammaisten keskuudessa. Toivottua siis olisi, että liikuntavammainen pystyisi hyvillä mielin osallistumaan seurakunnan järjestämään toimintaan ja tuntea olevansa mukana jossain tärkeässä. Liikuntavammainen saattaa saada myös itsensä paremmin kuuluviin samankaltaisten keskuudessa ja tuntea tulevansa huomatuksi. Oikeus osallistumiseen on tärkeää ja vammainen ihminen voi osallistuessaan tuntea olevansa kuin kuka tahansa terve ja tunteva ihminen. Ihmisen sosiaalinen perusta on käyttäytymisen yhdenmukaisuus muiden samaan yhteisöön tai ryhmään kuuluvien kanssa. Ihminen tarvitsee toisia ihmisiä ympärilleen. (Sulkunen 2003, 233.)

3.3 Liikuntavammainen seurakunnan tiloissa

Kirkkorakennuksella on tärkeä tehtävä kristillisen uskon kokonaisuudessa. Kirkko on paikka, jossa Jumala ja ihminen kohtaavat. Se on kristillisen seurakunnan koti ja sen tulisi jo pelkällä olemassa olollaan todistaa turvallisuudesta, Jumalan uskollisuudesta, läsnäolosta ja rakkaudesta. Kirkon rakentamisessa pätevät yleiset, ihmiselliset lainalaisuudet. Kirkon rakentamisessa tulee ottaa arkkitehtuuriset ja esteettiset periaatteet huomioon yhtä lailla, kuin missä muussa rakennuksessa tahansa. Kirkko on paikka, johon jokainen voi tulla. (Cantell 1989, 56.)

Seurakunnan tiloista kirkko ja seurakuntatalo ovat vammaisten kannalta helppokulkuisia. Sen sijaan kirkkoherranvirasto ja siunauskappeli ovat liikuntavammaiselle usein sisäänpääsyn kannalta vaikeampia, tai ainakin siihen tarvitaan avustusta. Seurakunnan tulisi panostaa siihen, että liikuntavammaiset pääsisivät mahdollisimman omatoimisesti seurakunnan julkisiin tiloihin. Liikkumista helpottavien apuvälineiden tila on otettava huomioon. Esimerkiksi ovien, kynnysten ja portai-

den suunnittelu ja muutostyöt ovat liikkumisen kannalta oleellisia asioita. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 253.)

Vuonna 1973 Suomen rakennuslainsäädäntöön tuli ensimmäistä kertaa pykälä, joka otti liikuntavammaisen liikkumisen huomioon rakennuksissa. Pykälä edellytti yleisön käyttöön tarkoitettuja tiloja rakennettaessa riittävän huomion kiinnittämistä niiden henkilöiden tarpeisiin, joiden liikunta- tai suunnistautumiskyky on heikentynyt. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 2011, (MRL) 5 §, 117 § ja 167 §; Maankäyttö- ja rakennusasetus (MRA) 53 §.) Laissa on määrätty siitä, miten julkiset rakennukset tulisi rakentaa. Sisäänpääsyn tulisi olla esteetön ja olisi hyvä, jos liikuntavammaisen pääsisi ovesta ilman minkäänlaista apua.

3.4 Kirkko ja esteettömyys

Liikuntavammaisilla ihmisillä on oikeus liikkua esteettömästi kaikissa julkisissa rakennuksissa ja tiloissa. Myös seurakuntien tulee huolehtia siitä, että esimerkiksi kirkkoon ja seurakuntataloon sisään pääsy on esteetön ja niissä liikkuminen vaivatonta. Suomen laissa on lainsäädäntö, joka määrää rakennusten rakentamisesta liikuntavammaisia ihmisiä huomioiden. Maankäyttö- ja rakennuslailla on oma siitä määräämä rakentamismääräyskokoelma. Siihen sisältyy esteettömän rakennuksen rakentaminen, rakennuksen käyttöturvallisuus ja asuntosuunnittelu. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 2011, (MRL) 5 §, 117 § ja 167 §; Maankäyttö- ja rakennusasetus (MRA) 53 §.)

Ensimmäinen vammaispoliittinen ohjelma Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa valmistui vuonna 2003. Kirkko kaikille – ohjelman päivittämisen alulle pani kirkon vammaistyön neuvottelukunta. Kirkolliskokous antoi lisäksi marraskuussa 2009 kirkkohallitukselle tehtäväksi kirkon oman saavutettavuusohjelman laatimi-

sen. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa laaditaan Kirkon saavutettavuusohjelma vuosien 2010–2012 aikana. Sen tavoitteena on luoda toimiva perusta yhdenvertaisuudelle ja osallisuudelle. Tavoitteena on tehdä kirkko, joka sopii entistä paremmin vammaisille ihmisille. Ohjelma otettiin vastaan seurakunnissa ympäri maan. Työskentelyn perustana ovat Kirkko kaikille - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaispoliittinen ohjelma ja Suomen YK:n yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista, jonka Suomi allekirjoitti vuonna 2007. Kirkon saavutettavuusohjelmaan sisältyvät kaikki yhdenvertaisuuden ja osallisuuden teologiset perusteet ja ihmisoikeuksista nousevat perusteet. Myös lakiperusteiset asiat sisältyvät ohjelmaan, jotka liittyvät saavutettavuuteen. Ohjelmaan liittyy oheismateriaalia ja hyviä käytännön toteutusmalleja. (Esteettömyystiedote 4/2010.)

Maaliskuussa 2009 järjestettiin toinen Kirkko kaikille -symposium Kuopiossa. Siellä pohdittiin Kirkko kaikille – kirkon vammaispoliittisen ohjelman päivittämistä. Kirkko kaikille – ohjelman toteutumista paikallisseurakunnissa tutkittiin syksyn 2009 aikana. Kevään ja syksyn 2010 aikana kyselyn tuloksia käsiteltiin hiippakunnittain, jotka selviävät seuraavassa Invalidiliiton esteettömyystiedotteessa, joka ilmestyy tänä keväänä 2011. Yhteiseen keskusteluun kutsuttiin vammaistyöstä vastaavat työntekijät. Paikalla oli ainakin kehitysvammaopit ja kuurojenopit sekä vammaistyössä toimivat diakoniatyöntekijät ja kiinteistöpuolen vastuhenkilöt. Paikalle saatiin myös varsinaisia asiantuntijoita, eli vammaisia seurakuntalaisia. Tämä kirkon saavutettavuusohjelma julkistettiin syksyllä 2010 Kirkon diakoniapäivillä Kuopiossa. (Esteettömyystiedote 4/2010.)

4 SEURAKUNTA TUKEMASSA

Elämäntilanteet muuttuvat jatkuvasti. Ihmiselämää saattaa kohdata jokin onnettomuus tai vakava sairaus. Sen sattuessa se pysäyttää ihmisen hetkeksi. Liikuntavammautuneen ihmisen elämä voi muuttua ihan pienessä hetkessä täysin erilaiseksi. Ihminen ei heti ymmärrä, miksi näin kävi ja miksi juuri hänelle? Mitä hän voi enää elämällään tehdä? Monet kysymykset ja asiat askarruttavat ja ahdistavat ihmistä. Vähitellen ihminen alkaa ymmärtää, että omien rajojensa hyväksyminen auttaa elämään muutosten kanssa. Koettujen kolhujen kanssa on eletävä. Tähän kaikkeen sopeutuminen ja asian hyväksyminen uuteen tilanteeseen vie kuitenkin aikaa. Seurakunnan tulee auttaa ihmistä tämänkaltaisen elämäntilanteen kohdattessa. (Komulainen ym. 1998, 93.)

Kirkko toimii nykyään yhdessä muiden auttamistyötä tekevien järjestöjen, kunnan ja valtion kanssa. Tällä tavalla pyritään luomaan hyvän avun verkostoja yksittäisen ihmisen suojaksi. On hyvä, että liikuntavammainen huomaa olevansa tärkeä ja että hänellä on kaikki tarvittava apu. Kirkko tekee käytännön auttamistyötä, jota kutsutaan diakoniatyöksi. Hengellistä tukea ihmiselle antaa sielunhoito, jota seurakunta toteuttaa. Ihanteellista olisi, että työ koskisi koko ihmistä ja koko elämää, niin aineellista kuin hengellistä ulottuvuutta. (Komulainen ym. 1998, 94.)

Seurakunnan työntekijöiden yksi perustehtävä on sielunhoito, jonka tarkoituksena on tavoittaa ihminen yksilönä. Sielunhoidollisia keskusteluja voidaan toteuttaa niin yksilö- kuin ryhmätoimintanakin. Seurakunnan tilaisuuksien yhteydessä seurakunnan työntekijöillä on mahdollisuus monenlaisiin keskusteluihin ihmisten kanssa. Jokainen seurakunnan työntekijä harjoittaa jollain tavalla sielunhoitoa. Se voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta. Seurakunnan työntekijät toteuttavat oppia lähimmäisen rakastamisesta. He tekevät sen toisille, minkä toivoisivat itselleenkin tehtävän. (Huotari 1992, 248-249.)

Suomalainen teologi, kirjailija ja eetikko Martti Lindqvist toteaa seuraavaa ihmisen rajallisuudesta:

Sairaus ja vammaisuus ovat eräitä muotoja ihmisen perusrajallisuudesta. Ne eivät tee ihmistä huonommiksi tai vähemmän persooniksi kuin muut. Ne kuuluvat ihmisen osaan. Kristinuskon näkökulmasta olisi itsepetosta ja väärää ylpeyttä kuvitella, että ihminen kykenisi tietonsa ja tekniikkansa avulla poistamaan oman rajallisuutensa. Kristillisen etiikan kannalta tärkeintä on suojella kaikin tavoin juuri heikon ja puolustuskyvyttömän ihmillisen elämän arvoa. (Komulainen ym. 1998, 106.)

4.1 Vammaistyö

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä vammaisuuden määrittely on hienojakoista. Palvelutarpeen lähtökohtana on vamman aiheuttama toiminnallinen haitta ja siitä aiheuttavan hoidon, kuntoutuksen ja palvelun tarve. Kelan perhetuet ja yleiset sosiaali- ja terveystalvet ovat ensisijaisia vammaisille ja heidän perheilleen. Vammaispalvelulaissa vammaiseksi ihmiseksi määritellään henkilö, jolla on vamman johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämäntoiminnoista. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 227.)

Vammaistyö luokitellaan sosiaalialan tehtäväksi. Se voi olla hoivaa ja ohjausta ryhmäkodeissa, sairaaloissa tai palveluasumisyksiköissä. Vammaistyötä tehdään nykyään yhä useammin kotona asuvien vammaisten parissa. Työtä tehdään vammaispalvelulain turvin. Vammaispalvelu edellyttää jokaisen vammaisen kohdalla palvelutarpeen jatkuvaa arviointia ja kirjallista palvelusuunnitelmaa. Kunnan sosiaalitoimen vammaispalveluissa tehdään suurin osa vammaissosiaalityöstä. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 234.)

Kunnan tehtävä on huolehtia niiden sosiaalipalvelujen järjestämisestä, joista on säädetty kehitysvammaislaissa, vammaispalvelulaissa, päihdehuoltolaissa ja lastensuojelulaissa. Kunnalla on myös vastuu kotihoidon tuesta. Kunta voi myös jär-

jestää palveluja, joista on asukkaille hyötyä ja mitkä edistäisivät hyvinvointia. (Suomen kuntaliitto 1998, 31.)

Vammaispalvelulaki helpottaa pääsemistä kuntoutukseen ja saamaan tarvittavat palvelut. Tämä lisää ihmisten tasa-arvoa. Jos vammaisen ei saa tarvitsemiaan palveluita sosiaalihoitolain puolelta, hän voi saada ne vammaispalvelulain perusteella. Vammaispalvelulain mukaan jokaisella vammaisella ihmisellä on oikeus niihin palveluihin ja tukiin, joita hän tarvitsee. Nuorten vammaisten tukeminen on erittäin tärkeää, jotta kaikenlainen osallisuus ikäryhmän mukaiseen sosiaaliseen elämään toteutuisi. Vammaisella nuorella on oikeus harrastaa ja osallistua siinä missä muidenkin nuorten. Hänellä on oikeus normaaliin koulunkäyntiin, mutta myös erityisopetuspaikat ovat hänen käytettävissään. Kela tukee vammaisten nuorten osatyökykyisten ammatillista kuntoutumista maksamalla kuntoutusrahaa. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 237.)

Vammaisten on mahdollista saada monenlaista tukea elämiseensä ja kuntoutumiseensa yhteiskunnassamme. Kela myöntää vammaistukea 16-64- vuotiaille vammaisille. Tilanteen ja tarpeen mukaan vammaisen voi saada myös ruokavaliokorvausta, eläkettä saavan hoitotukea, palveluja ja tukea palveluasumiseen. Kotona tapahtuvan hoidon yleisin tukimuoto on omaishoidontuki, jota saa vammaista kotona hoitava omaisen. Hoito ja huolenpito tulee olla mahdollista järjestää vammaisen kotona ja omaisen kanssa tulee sopia kaikista hoitoon liittyvistä asioista. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 236, 238.)

4.2 Seurakunnan diakoniatyö

Suomalaisen diakoniatyön tavoitteena on hyvinvointiyhteiskunta. Erityisesti 1960-luvulta lähtien sosiaaliturva ja terveydenhuolto ovat kohentuneet huomattavasti. Niihin suunnataan edelleenkin paljon yhteiskunnan aineellisia ja henkisiä voimavaroja. Kristinuskko opettaa ihmisiä tasa-arvoiseen oikeuteen ja hyvinvointiin. Se opettaa yhteiskunnalle lähimmäisen rakkautta ja huolehtimista toisista ihmisistä. Yhteiskunnalla on vastuu syrjäytyneistä ja vähäosaisista ihmisistä. (Huotari 1992, 273.)

Diakonian paikka on juuri siellä, missä sitä tarvitsevat ihmiset ovat. Yhteiskuntamme rakentaa toimivaa sosiaali- ja terveydenhuollon omaavaa järjestelmää. Se on jatkuvassa vaarassa menettää kosketuksensa yksityiseen ihmiseen ja hänen tarpeisiinsa ja kokemuksiinsa. Tämän vuoksi eri tahoilla työskennellään yhä uusin toimintatavoin. Mitä lähempänä apua tarvitsevaa ihmistä diakoniatyössä ollaan, sitä merkittävämpää se on. Diakoniatyössä voidaan keskittyä yhä enemmän seurakunnan omaan toimintaan, joita ovat esimerkiksi: Sielunhoitotyö, virkistys- ja leiritoiminta, ja ryhmämuotoinen toiminta. Seurakunnan ja kunnan kanssa tehdään yhteistyötä käytännössä vanhustyössä ja vammaistyössä. (Huotari 1992, 273-274.)

Seurakunnan diakonia työskentelee monenlaisten ihmisten kanssa. Se tekee työtä ihmisten kanssa, joilla on elämäntilanteisiin -, terveyteen -, tai toimeentuloon liittyvä hätä. Sen menetelmät ulottuvat laajalti käytäntöön, jotta diakoniatyötä voitaisiin kehittää entisestään ja että se kohtaisi paremmin ihmisen itsensä yksilönä. Tavallisesti diakoniatyö seurakunnassa jaetaan yksilökohtaiseen ja ryhmäkohtaiseen palveluun. Sen lisäksi diakoniatyö on vapaaehtoisten seurakuntalaisten valmentamista sekä yleistä diakoniakasvatusta. Yksilötyössä käytetään pääosin sielunhoidollisia ja sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Kotikäynnit ovat yleisiä yksilökoh-

taisessa toimintatavassa. Ryhmätoiminnassa yleisimpiä toimintatapoja ovat vanhustenpiirit, sekä vammaisryhmät, kuten näkövammaisten, kuulovammaisten, liikuntavammaisten ja kehitysvammaisten piirit. (Huotari 1992, 279-280.)

Viime vuosina yhteiskuntapolitiikan tavoitteena on ollut vammaisten, pysyvästi sairaiden ja mielenterveyspotilaiden hoitaminen kotioloissa. Päävastuussa ovat yleensä omaiset. Vastuu voi olla raskas niin henkisesti kuin fyysisesti. Yhteiskunta on kuitenkin mahdollisimman paljon mukana vammaisten hoidossa järjestämällä kotipalvelua ja erilaisia tukipalveluita. Tässä järjestelmässä on mukana seurakunnan diakoniatyö. Usein mukana on myös vapaaehtoistyö. Kirkon diakonia- ja vapaaehtoistyö tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa erityisesti vammaisten hengellisten tarpeiden tyydyttämisen toteutumiseen. Vammaisille järjestetään heille tarkoitettuja retkiä ja leirejä. Kaikille kirkon jäsenille on annettu mahdollisuus käydä rippikoulu. Diakoniatyön vapaaehtoistyöntekijät helpottavat omaisten taakkaa tulella kotiin muutamaksi tunniksi viikossa ja suovat hoitajille tai omaisille vapaa-aikaa. Kirkon diakoniatyön ja yhteiskuntatyön keskus toimii myös jatkuvasti vammaisten puolesta syrjäytymistä vastaan. Vammaisten asemaa selvitetään ja tutkitaan joka neljäs vuosi vammaiskokouksessa ja sen järjestää kirkon diakoniatyö. (Komulainen ym. 1998, 105-106.)

Nykypäivänä voisi sanoa, että seurakunta työskentelee jossain määrin vammaisten keskuudessa. Seurakunta järjestää toimintaa kehitys-, näkö-, kuulo- ja liikuntavammaisille ja heidän kanssaan ollaan sekä yksittäin että ryhmänä. Vammaisuus vaikeuttaa elämää. Se heikentää sosiaalista kanssakäymistä ja voi eristää muista ihmisistä. Seurakunnan diakoniatyö on valmis auttamaan heitä ja se tapahtuu tiiviissä yhteistyössä heidän kanssaan. Yhdessä muiden auttajien, heidän omien yhdistystensä sekä omaisten kanssa saadaan paras mahdollinen apu vammaiselle ihmiselle. Vammautuminen saattaa oman elämänkäsityksen monella tavalla uudelleen arviointiin, jolloin tarvitaan toisten tukea. Vammainen voi hyväksyä elä-

misen vamman kanssa ja löytää omat rajansa. Hän saattaa huomata, että saa voimavaroja ihan uusista asioista ja diakoniatyö auttaa häntä siinä. Vammaisen ihminen tarvitsee myös seuraa, tekemistä ja yhteyttä toisiin ihmisiin. (Huotari 1992, 277.)

4.3 Seurakunnan ja kunnan välinen yhteistyö

Monet kirkon uusista työmuodoista ovat saaneet alkunsa kristillisten järjestöjen kautta. Myös esimerkiksi kunnan järjestöt ovat tuoneet oman osansa seurakuntatyöhön. Palvelujen ja toiminnan kehittäminen niin seurakunnissa kuin kunnassakin koetaan tärkeänä mahdollisuutena kehitykseen. Yhteistyö niiden välillä täytyy toimia. Se ei synny hetkessä, vaan kokemukset yhdessä tekemisestä kehittävät sitä koko ajan. Yhteistyöhön tulee panostaa ja tehdä mahdollisimman paljon yhdessä, sekä käyttää siihen aikaa. (Huotari 1992, 355.)

Seurakunnan ja kunnan välinen yhteistyö koetaan mahdollisuutena toimivaan hyvinvointivaltioon. Yhteistyön kehittäminen koetaan onnistuneena erityisesti lapsi-, nuoriso-, diakonia-, vanhus- ja vammaispalveluissa. Toimiva yhteistyö seurakunnan ja kunnan välillä on myös hyvä asia ihmisen kannalta. Palvelut toimivat ja ovat saatavilla helpommin. Ihminen saa tarvitsemaansa tukea ja turvaa.

Monet seurakunnat tekevät yhteistyötä kuntien kanssa vammaistyön saralla. Seurakunnat ja kunnat voivat järjestää vammaisten omaishoitajille hemmottelu- ja virkistysleirejä. Ne suunnittelevat yhdessä, miten vammaisen hoito järjestetään leirin ajaksi ja miten taloudelliset asiat hoidetaan. Leirit sisältävät myös hoidollisia toimenpiteitä, kuten verenpaineen mittausta ja jalkojen hoitoa. Virkistysleirien tarkoituksena on antaa aikaa omaishoitajalle itselleen ja antaa mahdollisuuden levätä. (Suomen kuntaliitto 1998, 37.)

Vuonna 1995 tehtiin tutkimus Kirkon nelivuotiskertomusta varten seurakunnan ja kunnan eri toimialojen välisestä yhteistyöstä. Yhteistyötä kartoitettiin kaikkiaan 22 toimialalta. Vammaistyön kohdalla yhteistyö oli säännöllistä 57% ja satunnaista toimintaa oli 30%. Kyselyyn vastanneista seurakunnista ja kunnista yhteistyötä ei ollut lainkaan 46%. Kyselystä käy ilmi, että kuntien ja seurakuntien välinen yhteistyö on aktiivista vammaistyössä. (Suomen kuntaliitto 1998, 11.)

Seurakunnan ja kunnan välisestä yhteistyöstä on monenlaista hyötyä esimerkiksi yksinäisen tai liikuntakyvyttömän ihmisen kannalta. Yhteistyötä kannattaa kehittää koko ajan ja ottaa huomioon uusia kehittämismahdollisuuksia. Palveluja voitaisiin parantaa jatkuvasti ja työ voisi tulla yhä lähemmäs ihmistä itseään. Vapaaehtoisten saaminen mukaan tämän kaltaiseen yhteistyökuvioon olisi ihailtavaa. Se vapauttaisi kuntien ja seurakuntien työntekijöiden työpanosta enemmän apua tarvitseville. (Suomen kuntaliitto 1998, 36.)

5 TUTKIMUSONGELMAT – JA MENETELMÄT

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Haastattelin Ylivieskan seurakunnan työntekijöitä. Tutkimuksessani tutkin millaista on osallistua liikuntavammaisena Ylivieskan seurakunnan toimintaan. Tutkin mitkä mahdollisuudet heillä on liikkua ja osallistua seurakunnassa. Toteutin kaksi eri haastattelua. Tämä sen vuoksi, että seurakunnan tiloista ja toiminnasta vastaavat eri työntekijät. Seurakunnan järjestämistä tapahtumista ja tilaisuuksista haastattelin Ylivieskan seurakunnan diakoniatyöntekijää, joka vastaa liikuntavammaisille järjestettävistä tapahtumista. Hankin myös tietoa Ylivieskan seurakunnan toiminnasta muiltakin työntekijöiltä, kuten seurakunnan nuorisotyöntekijältä. Rakennuksia ja tiloja koskien haastattelin Ylivieskan seurakunnan kirkkoherraa. Tietoa tilojen esteettömyydestä sain myös Invalidiliitto Ry:n esteettömyysasiamieheltä. Sain häneltä asiakirjoja koskien esteettömyyttä rakennuksissa ja tietoa siitä, mitä asioita tulee ottaa huomioon julkisia rakennuksia rakennettaessa. Tutkimukseni luotettavuutta varmistin vielä vierailemalla itse Ylivieskan uudessa toimitalo Pietarissa ja kirkossa. Halusin nähdä, mitä kaikkia apuja seurakunnan tiloissa liikuntavammaisia ajatellen on oikein otettu huomioon.

5.1 Tutkimusongelmat

Tutkimusongelmani käsittelevät sekä seurakunnan tapahtumia ja tilaisuuksia että seurakunnan tiloja ja rakennuksia. En rajannut tutkimukseen minkäänlaista ikärajaa, vaan käsittelen aihetta kaiken ikäisten liikuntavammaisten kannalta. Tutkimusongelmani ovat:

1. Millaista toimintaa seurakunta järjestää liikuntavammaisille?

2. Miten liikuntavammaiset huomioidaan seurakunnan järjestämissä toiminnassa?
3. Ovatko seurakunnan tilat suotuisat liikuntavammaisille?

Teoriaosassa käsittelin aihetta seurakuntatyö. Ylivieskan seurakunnassa seurakuntatyö on monipuolista ja se tavoittaa kaikenikäisiä ihmisiä. Ensimmäisessä tutkimusongelmassani pyrin selvittämään millaista toimintaa Ylivieskan seurakunta järjestää nimenomaan liikuntavammaisille ja kuinka monipuolista se on. Halusin myös selvittää, onko kaikenikäisille liikuntavammaisille tapahtumia ja tilaisuuksia Ylivieskan seurakunnassa.

Liikuntavammaisen ihmisen osallistuminen tulisi tapahtua mahdollisimman normaalisti ja esteettömästi. Toisena tutkimusongelmanani on se, kuinka liikuntavammaiset otetaan huomioon seurakunnan järjestämässä toiminnassa? Pyrin selvittämään, miten liikuntavammaisen ihmisen osallistumiseen valmistaudutaan ja kuinka se toteutetaan. Järjestävätkö seurakunnan työntekijät tarvittavat apuvälineet ja avustajan tapahtumia ja tilaisuuksia varten?

Nykyään tulisi panostaa paljon siihen, että julkiset rakennukset olisivat asiaankuuluvasti rakennettu, eli jokainen ihminen voisi kulkea tiloissa esteettömästi. Liikuntavammaisella ihmisellä on oikeus liikkua rakennuksissa normaalisti. Kolmantena tutkimusongelmanani on liikuntavammaisen liikkuminen seurakunnan tiloissa. Tarkoitukseni oli selvittää, ovatko Ylivieskan seurakunnan julkiset tilat esteettömät ja helppokulkuiset liikuntavammaiselle ihmiselle. Selvitin erityisesti sitä, löytyykö seurakunnan rakennuksista kaikki tarvittavat apuvälineet ja liikkumista helpottavat ominaisuudet. Otin myös selvää, kuka rakentamisista vastaa Ylivieskan seurakunnassa ja ovatko tilat lain mukaiset.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni katsoin parhaaksi toteuttaa haastatteluina, jotta saisin entistä selvemmät ja tarkemmat vastaukset. Halusin myös mahdollisesti tarkentaa kysymyksiä haastattelun aikana. Haastattelin kahta Ylivieskan seurakunnan työntekijää, mutta joihinkin lisäkysymyksiin tarvitsin kolmannenkin työntekijän kommentteja. Ensimmäisessä haastattelussa viitataan tutkimusongelmiin yksi ja kaksi. Toisessa haastattelussa käsittelen tutkimusongelmaa numero kolme. Haastattelutilanne tuntuu luontevammalta tavalta toteuttaa, kun on vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Olisin voinut toteuttaa tutkimukseni vertailemalla eri seurakuntien tilannetta, mutta halusin tietää nimenomaan Ylivieskan seurakunnan tarjoamat tapahtumat. Halusin tietää, miten Ylivieskan seurakunnassa toimitaan liikuntavammaisten parissa ja miten työtä kehitetään vai kehitetäänkö? Tarkoitukseni oli myös ottaa selvää, onko kaikenikäisille liikuntavammaisille toimintaa ja miten heidän liikkumisensa huomioidaan Ylivieskan seurakunnan tiloissa ja erityisesti uudessa, vastavalmistuneessa toimitalo Pietarissa.

Kahteen eri haastateltavaan otin yhteyttä sähköpostilla ja puhelimitse. Sovimme haastatteluajan ja paikan. Haastattelut toteutettiin maaliskuussa ja huhtikuussa 2011. Haastattelupaikka valittiin haastateltavan toiveesta. Selvensin vielä, että haastattelu toteutetaan kahden kesken ja ilmoitin arvion haastattelun kestosta. Tällä tavalla loin luottamusta minun ja haastateltavan välille jo etukäteen. Haastattelua varten tein haastattelukysymykset huolella etukäteen ja varauduin siihen, että lisäkysymyksiä saattaa syntyä haastattelun aikana. Lähetin myös muutaman esimerkin haastattelukysymyksistä haastateltavalle. Tällä tavalla hänen oli helpompaa valmistautua haastattelun kulkuun ja sen sisältöön. Haastattelumuoto on teemahaastattelu, jossa on etukäteen määrätty, selkeä aihealue. (Eskola & Suoranta

1998, 87.) Aineiston laatua ja luotettavuutta varmistin vielä nauhurilla, jota käytin haastattelun aikana. Tarkistin vielä ennen haastattelua, onko nauhuria mahdollista käyttää. Puhtaaksi kirjoittamisen tein välittömästi haastattelun jälkeen, kun kaikki oli vielä tuoreessa muistissa. Kirjoitin sen puhtaaksi nauhoitettua versiota kuunnellen, mikä lisää aineiston luotettavuutta.

Ensimmäisessä haastattelussa halusin saada selville mahdollisimman monipuolisesti Ylivieskan seurakunnan tarjonnasta liikuntavammaisille ihmisille. Haastattelu oli kaikin puolin luontevaa ja vuorovaikutus toimi hyvin. Haastateltava on tehnyt jo pitkään vammaistyötä osana diakoniantyötehtävänsä, eikä kysymyksiä tarvinnut juuri tarkentaa. Mielestäni myös haastattelun sisältöä koskevat asiat, jotka lähetin etukäteen, auttoivat haastattelun luontevassa kulussa. Tarkoituksenani oli saada käsitys siitä, millaista toimintaa seurakunnassa liikuntavammaisille on, kuinka usein ja osallistuvatko liikuntavammaiset mielellään järjestettyihin tapahtumiin. Haastattelun aikana ilmeni oleellinen lisäkysymys: Onko Ylivieskan seurakunnan diakoniatyöllä ja kunnan vammaispalvelutyöllä yhteistyötä? Koin, että kasvotusten tehty haastattelututkimus helpotti kaiken tiedon saantia, mikä saisi työstäni mahdollisimman monipuolisen. Tämä aihe on kokonaisuutena tärkeä asia käsiteltäväksi. Joitain lisäyksiä aiheeseen sain vielä seurakunnan nuorisotyöohjaajalta, joka vastasi kysymykseeni liikuntavammaisten lasten ja nuorten mahdollisuudesta osallistua seurakunnan toimintaan. Vastaukset kysymykseeni sain sähköpostin kautta.

Toinen haastatteluni koski seurakunnan rakennuksia ja tiloja. Esteettömyysasioista tietää parhaiten seurakunnan kirkkoherra, jota haastattelin aiheesta. Esteettömyysasiat kuuluvat seurakunnassa kuitenkin usealle henkilölle. Tilojen esteettömyyttä tutkin myös itse havainnoimalla tiloja. Kävin vierailulla toimitalo Pietarissa ja Ylivieskan kirkossa.

Poimin aineistosta sen sisältämät keskeiset aiheet, jonka jälkeen tein niiden pohjalta haastattelukysymykset. Tämä menetelmä helpotti haastattelurungon kartoittamista. Haastattelurunkoa tehdessäni, yritin pitää mielessäni sen, mitä teoriaosassa pidin erityisesti tärkeänä. Tutkimusongelmien korostaminen teki entistä selvemmäksi sen, mitä tarkalleen ottaen halusin tutkimuksessani selvittää. (Eskola & Suoranta 1998, 176, 179.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Liikuntavammaisen Ylivieskan seurakunnan järjestämässä toiminnassa

Ylivieskan seurakunnan vammaisten keskuudessa tehtävä työ on monipuolista. Vammaistyö on enimmäkseen ryhmätoimintaa, mutta myös yksilöhoito on yksi toimintamuoto. Ylivieskan seurakunnan diakoniatyö mahdollistaa näkö- ja liikuntavammaisten kerhon, jossa osallistujamäärä on suuri. Kerho on toiminut nyt yli 20 vuotta, ja se on suunnattu aikuisille näkö- ja liikuntavammaisille. Kerho koontuu kerran kuukaudessa ja joka kerhokerralla on oma teemansa. Teema voi liittyä johonkin elämän alueeseen, ei välttämättä itse vammaan. Kerho sisältää myös hengellisen ulottuvuuden. Alussa pidetään yleensä jokin hartaus ja lauletaan virsi. Näkö- ja liikuntavammaisten kerho on myös hyvä mahdollisuus tiedottaa vammaispalvelulain mahdollisista muutoksista ja muista yhteisistä asioista. Vammaisten toiveet otetaan kerhon kehittämisessä huomioon, koska heitä varten kokoontumisia järjestetään.

Aloitamme yleensä yhteisellä hiljentymisellä. Kerholaisille vertaistuki on tärkeää. Keskustellaan ja jaetaan asioita yhdessä. Toisilta voi saada vinkkiä selviytymisestä ja arkeen liittyvistä asioista. Kokoontumisien aiheet liittyvät elämään ja ajankohdaisiin asioihin. (Vastaaaja 1)

Kerhon jäsenille järjestetään myös oma kevätretki, johon jokaisella on mahdollisuus osallistua. Diakoniatyöntekijät pitävät huolen, että retkelle on turvallista lähteä ja apua saa tarvittaessa. Liikuntavammaisen oma avustaja saa olla mukana retkellä ja tarvittaessa avustajiksi retkelle saadaan diakoniatyön vapaaehtoisia työntekijöitä. Kuljetus hoituu inva-linja-autolla, joka mahdollistaa sen, että liikuntavammaisen ihminen voi osallistua normaalisti.

Lähtökohta retkissä on aina turvallisuus. Työntekijät huolehtivat etukäteen esteettömyydestä ja osallistumisen mahdollisuudesta. Jokainen saa avustajan tarvittaes-

sa, tarkoituksensa on että liikuntavammaisella on luottavainen olo lähteä retkelle. (Vastaaja 1)

Yksi ryhmätoiminnan muoto on invalidien leiripäivä, jonka järjestää Ylivieskan seurakunnan diakoniatyö. Leiripäiviä järjestetään kaksi vuodessa ja paikkana on Törmälän leirikeskus. Leiripäivillä on myös oma teemansa, joka liittyy kirkkovuoteen. Leiripäivä aloitetaan aamulla ja ohjelma kestää iltapäivään saakka. Ohjelmaan mahtuu ulkoilua, leikkejä, ruokailua ja yhdessä olemista. Leiripäivillä on myös vahvasti mukana hengellisyys. Leirillä on mahdollisuus myös ehtoolliseen. Leiripäivää varten on järjestetty kuljetus invataksilla, jotta liikuntavammaiset osallistujat voivat osallistua huoletta. Ylivieskan seurakunnan diakoniatyössä on varattu määräraha ihan tähän tarkoitukseen.

Invakuljetus on arvokas asia tässä työssä ja sitä varten olemme talousarviossa varanneet sitä varten määrärahan. Tämä on myös yksi palvelu, jonka seurakunta tarjoaa vammaisille. (Vastaaja 1)

Leiripäivillä on diakonian vapaaehtoistyöntekijät avustamassa koko leirin ajan. Apuvälineet on huomioitu leiriä suunnitellessa ja esteettömyys taattu. Liikuntavammainen voi ottaa omia apuvälineitään mukaan, joita hän tarvitsee. Tarvittaessa seurakunta järjestää lisäapuvälineitä. Työntekijän rooli on mahdollistaa leiri seurakunnan tiloissa. Se tulisi kokea turvalliseksi ja osallistujat voivat luottaa siihen, että apua saa tarvittaessa.

Vessoista löytyy korokkeet ja sängyissä on tukikaiteet. Yritämme mahdollisimman paljon tehdä etukäteen, jotta leiripäivä onnistuisi hyvin ja toivotulla tavalla. Monet liikuntavammaiset haluavat itse selviytyä leirillä olevista askareista ja yleensä avustettavan kanssa sovitaankin avun tarpeesta. Jokainen saa reilusti pyytää sitä apua mitä tarvitsee. Moni on ottanut leirillä puheeksi sen, että tahtovat tehdä mahdollisimman paljon itse. (Vastaaja 1)

Uutena ryhmätyömuotona on vammaisten päivätilaisuus, joka on järjestetty tähän mennessä yhden kerran. Vammaisen omaiselta tuli toive koskien perhetyön näkökulmaa vammaistyöhön. Tämä olisi uusi toimintamuoto diakonian vammaistyös-

sä. Seurakunta saisi tavata vammaisen perheen samassa tilassa ja keskustella vammaisuuteen ja elämään liittyvistä asioista. Tähän aiotaan panostaa enemmän jatkossa. Liikuntavammaisilla lapsilla ja nuorilla ei ole Ylivieskan seurakunnassa omaa toimintaa, mutta heidän osallistumisensa voidaan mahdollistaa tiettyjen järjestelyjen kautta normaaliin toimintaan.

Tätä näkökulmaa pitää tuoda enemmän omassa työssä esille, että saisi tavata vammaisen perheen yhdessä. Perheiden näkökulmaa en ole aikaisemmin pystynyt juuri hoitamaan. Ajattelin ettei tällainen perhetapaaminen olisi säännöllistä, vaan se voisi olla joidenkin tilaisuuksien muodossa.

Liikuntavammaisilla ei välttämättä ole omaa ryhmää. Vammaisryhmiä ovat ainakin kehitysvammaiset, kuulovammaiset ja näkö- ja liikuntavammaiset. Monella vammaisella on myös jonkinlainen liikuntavamma, joten se liikuntavamman raja on hyvin liukuva. (Vastaaaja 1)

Ylivieskan seurakunta on mukana rovastikunnallisissa näkövammaisten kirkkopyhissä, joihin osallistuvat myös liikuntavammaiset. Jokainen jumalanpalvelus on myös mahdollistettu vammaisille ihmisille. Liikuntavammaiselle ihmiselle on tärkeää, että hän saa saman hengellisyyden kuin kuka tahansa. Kirkkopyhät ja erityisesti ehtoollinen on tärkeä vammaiselle ihmiselle. Osassa kirkkopyhistä on mahdollisuus saada ehtoollinen penkkiin, josta voi sopia liikuntavammaisen kanssa. Ylivieskan kirkossa kuitenkin liikuntavammainen pääsee myös alttarille ja saa siellä ehtoollisen.

Moni tykkää käydä kirkossa rauhoittumassa ja hiljentymässä. Se on ehkä ydinasia meidän toiminnassamme. Siihen liittyy myös se, että kirkkotila on tehty esteettömäksi. (Vastaaaja 1)

Ylivieskan seurakunnan diakoniatyö tekee myös yksilöhoitoa liikuntavammaisten parissa. Yleisin muoto ovat kotikäynnit. Diakoniatyöntekijä tapaa liikuntavammaista kotona ja yleensä puheenaiheena on elämänkartoittaminen. Kaikki vammaista askarruttavat asiat ja mahdolliset toiveet voi kertoa työntekijälle kotikäynnin aikana. Usein alkuun pidetään hartaus, joka tuo hengellistä puolta kotona

käymiseen. Diakoniatyö tekee tarvittaessa myös käytännön apua, kuten talkoo -, tai siivousapua. Ylivieskan seurakunnan diakoniatyöllä on ollut tavoitteena tavoittaa ihminen kokonaisvaltaisena. Diakoniatyössä on pyritty vastaamaan ihmisen avuntarpeeseen eri elämäntilanteissa. Tavoite toteutui vuonna 2010, jolloin sielunhoidolle ja keskusteluavulle koettiin olevan tarvetta. Kotikäynnit myös yleistyivät. (Ylivieskan seurakunta - toimintakertomus 2010, 13.)

Liikuntavammaisten osallistuminen seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin on Ylivieskassa ollut suosittua. Yleisin ja pisimpään toiminein ryhmätyömuoto, näkö- ja liikuntavammaisten kerho on kerännyt osallistujia aina. Kerhossa on keskimäärin noin 10-20 osallistujaa. Leiripäiviä suunniteltaessa on otettava avun tarve huomioon, joten 10-15 osallistujaa on sopiva määrä. Monet liikuntavammaiset osallistujat ovat todenneet, että on helppo lähteä seurakunnan järjestämille retkille ja kerhoihin, koska ovat kokeneet ne onnistuneeksi. Retkestä tai kerhopäivästä selviytyminen antaa rohkeutta osallistumiseen jatkossa. Säännöllinen yhteyden pito helpottaa omalta osaltansa tapahtumien myönteisiin kokemuksiin. Kaikista tapahtumista, kuten kerho- ja leiritapahtumista tiedotetaan kirkollisissa tiedotteissa lehdissä ja Internetissä.

Liikuntavammaiset tulevat tutuiksi toisilleen ja selviytyminen rohkaisee lähtemään retkille uudestaan. Osallistujamäärä on hyvä arvioida, koska työntekijällä on vastuu leiristä. Ihailtavaa olisi, että työntekijä saisi kohdata päivän aikana jokaisen ihmisen henkilökohtaisesti ja jutella tämän kanssa. Viime vuosina ei ole tarvinnut perua tapahtumia, sillä osallistujia on kyllä riittänyt. Näkö- ja liikuntavammaisten kerholaiset ovat antaneet myönteistä palautetta kerhon sisällöstä. He kokevat sen olevan tärkeä voimavara elämässään. Kerhon jäsenet auttavat ja tukevat myös toinen toistaan. Itse koen tärkeänä sen, että voin olla mahdollistaja tässä kaikessa ja järjestäminen tuo itsellekin mielihyvää. On muistettava, että tämä vammaistyö on vain yksi osa omaa työtäni. Olisi mahtavaa, jos voisin tehdä pelkästään sitä työkseni. (Vastaja 1)

Ylivieskan seurakunta huolehtii siitä, että seurakuntalaisilla on mahdollisuus osallistua kaikkiin tapahtumiin. Kaikilla on mahdollisuus hengellisiin kokemuksiin ja

uskon elämän hoitamiseen. Seurakunta on mukana liikuntavammaisen elämässä monin eri tavoin ja luo turvallista ilmapiiriä yhteisiin tapaamisiin. Yksilökohtaiset tapaamiset koetaan tärkeiksi ja ne toteutetaan liikuntavammaisen toiveita ajatellen. Monet asiat askarruttavat ja seurakunta auttaa niiden selvittämisessä. Ylivieskan seurakunta ja kunnan vammaispalvelu tekevät myös yhteistyötä liikuntavammaisen ihmisen elämään osallistumisessa. Jokainen tapaus suunnitellaan erikseen ja päätökset tehdään palvelusuunnitelman pohjalta. Taloudellinen avustus on myös eräs yhteistyömuoto. Kaikenlainen ohjaus ja neuvonta toteutetaan yhteistyössä seurakunnan ja kunnan välillä. Liikuntavammaisten kerho ja vammaisjärjestöt saavat seurakunnan tiloja käyttöönsä tarvittaessa. Vammaisille järjestetään yhteistyössä myös toritapahtumia, joissa diakoniatyön ja vammaistyön toiminnasta tiedotetaan.

Oli eräskin tapaus, jossa liikuntavammainen mies sai apua kotipalvelulta. Ylivieskan seurakunta liittyi tapaukseen ja ehdotti hänelle näkö- ja liikuntavammaisten kerhoon osallistumista. Hän on nyt ollutkin mukana kerhossa, se liitettiin palvelusuunnitelmaan. Kunta siis auttaa häntä kotona eri askareissa ja me taas tuomme virkistystä hänen arkeensa. (Vastaaaja 1)

Lisäkysymyksiä tapahtumista esitin vielä Ylivieskan seurakunnan johtavalle nuorisotyöohjaajalle, sillä hän tietää parhaiten nuorisotyöpuolen asioista. Ensimmäisestä haastattelustani kävi jo ilmi, että varhaisnuorille ja nuorille liikuntavammaisille ei järjestetä ihan omaa toimintaa, mutta heidän osallistumisensa pyritään mahdollistamaan yleiseen seurakunnan nuorisotoimintaan.

Varkkanuorille ja nuorille ei nuorisotyön puolelta järjestetä erikseen toimintaa. Kehitysvammaisille nuorille on kerhotoimintaa, josta vastaa sitten diakoniatyö. Liikuntavammaiset nuoret ja lapset otetaan tapauskohtaisesti huomioon ja heille pyritään järjestämään sellaiset puitteet esim. leirillä että he pystyvät sitten osallistumaan. Kokemusta on ainakin viikon mittainen ripari Törmälässä, jossa oli pyörätuolilla liikkuva leiriläinen. Normi kerhotoiminta varhaisnuorille ja nuorten viikkotoiminta mahdollistaa täysin liikuntavammaisten osallistumisen, koska tilat ja puitteet ovat sellaiset tässä uudessa nuorisotyötilassa. (Vastaaaja 2)

6.2 Liikuntavammaisen liikkuminen Ylivieskan seurakunnan tiloissa

Liikuntavammaisten liikkuminen ja esteettömyys seurakunnan tiloissa on pyritty ottamaan huomioon kaikella tapaa ja kokonaiskuvaa ajatellen. Esimerkiksi uusien rakennusten rakentamisvaiheessa on pyritty suunnittelemaan niin, että liikkuminen olisi mahdollisimman esteetöntä. Ylivieskassa Suvannon kappeli ja toimitalo Pietari on suunniteltu esteettömäksi erityisesti WC-tiloissa ja korkeita kynnyksiä on pyritty välttämään rakentamalla luiskia. Esteettömyys on otettu huomioon myös vanhempien rakennusten korjausten yhteydessä. Ylivieskan kirkkoon on uusittu invaluiska ja invahissi. Hissiin kuuluvat myös nostolaite ja kutsujärjestelmä. Raudaskylän kappeliin on rakennettu invaluiska, jota ei aikaisemmin ollut ollenkaan. Heikkilän kappeliin rakennettiin myös invaluiskat sekä ulos että sisätiloihin.

Vanhoissa kiinteistöissä on mm. invaluiskien ja WC-tilojen osalta puutteellisuuksia, joita otetaan huomioon remonttien ja korjausten yhteydessä. Asiantuntijoiksi ja "koekäyttäjiksi" on pyydetty pyörätuolin käyttäjiä ja paikkakunnan vammaisneuvostoa. (Vastaaaja 3)

Uusien kiinteistöjen rakennuspäätökset tekee viime kädessä kirkkovaltuusto, joka hyväksyy myös mm. suunnittelupiirustukset. Remontti- ja korjauspäätökset kiinteistöihin tekee talousarvion puitteissa kirkkoneuvosto, jolle kiinteistöihin liittyvät asiat valmistelee talouspäällikkö. Usein rakennus- ja korjaustöitä valmistelemaan kirkkoneuvosto asettaa erityisen rakennustoimikunnan, joka omalta osaltaan on suunnittelemassa rakennus- ja korjaustöitä. Tilojen esteettömän kulun toimimisesta vastaavat omalta osaltaan myös mm. seurakuntamestarit. He tekevät oman osuutensa esteettömän kulun toteutumiseksi kuten lumityöt ja hiekoitukset pihoilta ja hautausmailla.

Ylivieskan seurakunta on ottanut koko ajan enemmän asioita huomioon rakennuttaessaan tiloja. Rakennettaessa ja korjatessa rakennuksia on otettava huomioon myös tilan tarve. Laki määrää tietyt puitteet, jotta liikkuminen tiloissa olisi kaikille mahdollista. Esteettömyydessä on parannettu ja kehitetty koko ajan, mutta parannettavaa on aina. Tilat voidaan myös kokeilla etukäteen liikuntavammaisilla.

Vanhemmissa tiloissa esim. invaluisien kaltevuudet eivät ole suositusten mukaisia; korjausten yhteydessä kaltevuudet on muutettu tai muutetaan. Uusissa rakennuksissa on hyvin voitu ottaa lakipykälät ja vammaisten tarpeet huomioon jo suunnitteluvaiheessa (tyyppiesimerkkinä toimitalo Pietari). Vanhojen rakennusten osalta kaikki muutokset eivät ole aina edes mahdollisia tai ovat hyvin vaikeita toteuttaa. (Vastaja 3)

Esteettömyys koostuu monesta asiasta, jotka on otettava jo rakennusta suunniteltaessa huomioon. Jokaisesta rakennuksesta tulisi löytyä apuvälineitä liikkumiseen. Ylivieskan seurakunnassa on pyritty tähän, nykyään vielä enemmän kuin ennen. Tämä johtuu siitä, että kun esimerkiksi kappeleita on aikoinaan rakennettu, silloin ei olla vielä oltu tarpeeksi tietoisia esteettömyysrakentamisesta. Myös uudistuneen vammaispalvelulain myötä on haettu muutoksia ja tehty korjaustöitä vanhoihin rakennuksiin.

Seuraavaksi erilaisia apuvälineitä liikuntavammaisille, jotka löytyvät seurakunnan rakennuksista: Inva-WC löytyy seurakuntakoti Mariasta, toimitalo Pietarista, Suvannon kappelista ja Törmälän leirikeskuksesta. Invahissi on oleellinen kaksikerroksisissa rakennuksissa ja sellainen on rakennettu Ylivieskan kirkkoon ja toimitalo Pietariin. Invaluiska ulkona on toimitalo Pietarissa ja joissakin kappeleissa. Sisätilan invaluiska on kirkossa ja joissain kappeleissa. Liikuntavammaisille tarvittavia apukaiteita on jokaisessa rakennuksessa, mutta ei Törmälän leirikeskuksessa. Invaparkkipaikat ovat oleellisia jo sisäänkäsyn kannalta. Niitä löytyy ainakin kirkon, Suvannon kappelin ja seurakuntakoti Marian pihalta. Myös toimitalo Pietarin pihalla on parkkipaikka invalideja varten, mutta ei enempää kuin yksi. Apuväli-

neitä ajatellessa on otettava huomioon, että kaikki eivät välttämättä ole ollenkaan oleellisia kaikissa tiloissa. Luiskat ja vessat ovat tärkeimmät liikkumisen kannalta.

*Viime vuosina suurista haitoista ei ole viestitetty. Mm. vanhojen siunauskappeli-
en osalta täyttää esteettömyyttä kulkemiseen ei ole vielä saavutettu. (Vastaaaja 3)*

Kuten teoriaosassa kappaleessa kirkko ja esteettömyys mainitsin, Suomen evan-
gelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ovat mukana Kirkko kaikille- hankkeessa. Tä-
män kevään aikana pitäisi selvittää, miten hanketta on seurakunnissa toteutettu.
Myös Ylivieskan seurakunta on mukana tässä hankkeessa. Haastattelusta kävi
ilmi, että parannettavaa löytyy koko ajan. Seurakunnassa on pyritty ylläpitämään
hanketta, jonka tarkoituksena on saavuttaa kirkko, joka on kaikille esteetön.

*Hankkeen periaatteita on pyritty pitämään esillä, vaikka korjaamisen ja paranta-
misen varaa on tietysti edelleen. Parhaiten tämä näkyy uusien rakennusten
suunnittelussa, mutta myös vanhojen rakennusten korjaamisessa. (Vastaaaja 3)*

6.3 Oma havainnointi Ylivieskan seurakunnan tiloista

Olin saanut haastattelujen avulla jo kattavasti tietoa siitä, miten liikuntavammaisia
ihmisiä huomioidaan seurakunnassa ja mitkä ovat heidän mahdollisuutensa liik-
kua normaalisti seurakunnan rakennuksissa. Halusin kuitenkin vielä itse käydä
hieman tarkastelemassa tilojen sopivuutta Ylivieskan kirkossa ja toimitalo Pieta-
rissa. Olen itse avustanut paljon liikuntavammaisia erilaisissa rakennuksissa ja
koin, että minulla on tietämystä ainakin tilojen sopivuuteen käytännön kannalta.
Kiinnitin huomiota erityisesti rakennuksien sisäänkäynteihin ja inva-WC:n tilan
kokoon. Nämä ovat mielestäni juuri ne tärkeimmät asiat liikuntavammaisen liik-
kumisen ja osallistumisen kannalta. Vierailut toteutin huhtikuussa 2011.

Ylivieskan seurakuntatalo Pietari on mielestäni helppokulkuinen liikuntavammaisen ihmisen kannalta. Hän voi käyttää sisääntulokäyntejä normaalisti. Ulko-ovet avautuvat automaattisesti ja ovien edessä ovat loivat luiskat erityisesti pyörätuolilla liikkuvaa ihmistä ajatellen. Luiskat ovat käytännölliset myös vanhusta ja vaikeasti liikkuvaa ihmistä ajatellen. Sisätiloissa liikkuminen tapahtuu kuitenkin avustajan avulla, sillä kaikki ovet eivät avaudu automaattisesti. Liikkuminen sisätiloissa on helppoa, sillä tilat ovat suuret. Kiinnitin huomiota toimitalo Pietarin useisiin inva-WC-tiloihin. Ne ovat tilavat, joissa esimerkiksi pyörätuolilla liikkuva henkilö voi liikkua vaivattomasti. Useissa julkisten rakennusten inva-WC:ssa olen huomannut, että WC-pöntön vieressä on ainoastaan yksi tukikaide. Toimitalo Pietarissa löytyi molemmat, mikä helpottaa liikuntavammaisen avustamista tai itsenäisesti toimimista vessan tiloissa. Jokaisessa inva-WC:ssa oli hälytysnappi, jota liikuntavammaisen voi tarvittaessa käyttää. Valot vessaan syttyivät automaattisesti. Mielestäni WC-tilat olivat liikuntavammaisen ihmisen edun mukaiset ja mikä parasta, niissä on mahdollisuus toimia itsenäisesti. Toimitalo Pietarissa oli myös tilava hissi toiseen kerrokseen mentäessä. Myös yläkerran taloustoimistotiloista löytyi inva-WC. Pistin merkille, että liikuntavammaisille oli tehty heitä varten oma pukuhuonekin. Tähän en muista törmänneeni aikaisemmin.

Ylivieskan kirkossa on inva-hissi. Hissi on aika pienikokoinen, mutta käytännöllinen. Uskoisin, että moni vanhus saattaa kokea hissien käytön vaikeaksi, sillä hissisä olevaa nappia on panettava pohjassa, jotta se toimisi. Tämä on aika hankala asia myös tilanteessa, jossa liikuntavammaisen tai vanhuksen pitäisi kulkea hissillä itsenäisesti. Inva-WC:tä kirkossa ei ole. Kirkossa käyminen on kuitenkin mahdollistettu liikuntavammaiselle ja alttarille pääsy ehtoollista varten onnistuu.

Vierailujeni aikana sain rauhassa katsella ympärilläni. Erityisesti kiinnitin huomiota juuri sisäänkäynteihin ja vessoihin ja kävinkin katsomassa jokaisen oven ja vessan mitä rakennuksista löytyi. Koen että liikuntavammaisen on helppo liikkua

Ylivieskan seurakunnan rakennuksissa, tosin joihinkin tilanteisiin tarvitaan avustusta, kuten sisätilojen ovien avauksessa ja muutamassa kynnyksessä.

6.4 Yhteenveto tuloksista

Haastattelujen, tiedustelujen ja kirjallisuuden avulla sain paljon tietoa liikuntavammaisen asemasta seurakunnassa. Teoriaosassa keskityn seurakuntatyöhön, siihen mitä se on ja siihen, mitä se voisi olla vielä enemmän. Haastattelujen avulla sain tietoa siitä, mitä työ vammaisten parissa käytännössä on. Ylivieskan seurakunnan diakoniatyö tekee paljon liikuntavammaisten ja muiden vammaisten parissa ja kehittävät koko ajan heille kuuluvia palveluita. On hienoa, että seurakunnassa otetaan huomioon juuri liikuntavammaisen ihmisen mielipide ja toimintaa suunnitellessa kuunnellaan juuri heidän toiveitaan ja kokemuksiaan.

Mielestäni liikuntavammaisille on monipuolisesti toimintaa seurakunnassa, mutta huomioon voisi ottaa myös vammaiset varhaisnuoret ja nuoret. Haastatteluja kirjoittaessani huomasin, että teoria ja käytäntö kohtaavat tässä asiassa. Kehittyvistä palveluista ja sielunhoidon tarpeesta puhutaan nykyään paljon, mutta olisi hienoa, että jokainen ikäluokka houkuteltaisiin ikäistensä pariin. Monella liikuntavammaisella nuorella on intoa seurakunnan retkiä ja leirejä varten, mutta eivät välttämättä halua osallistua rajallisuutensa takia. Olisi hienoa, kun varhaisnuorilla ja nuorilla olisi tapahtumia, missä he voisivat tavata, keskustella ja jakaa heitä yhdistäviä asioita keskenään.

Jokaisella liikuntavammaisella on oikeus avustajaan. Haastatteluista ilmeni, että myös Ylivieskan seurakunnan toiminnassa on mahdollisuus saada avustaja sitä tarvitsevalle. Ovatko liikuntavammaiset kuitenkin tietoisia tästä mahdollisuudesta? Moni liikuntavammainen saattaa jättää osallistumatta haluamaansa retkeen ollessaan epätietoinen avustuksen järjestämisestä. Ylivieskan seurakunnan dia-

koniatyön vapaaehtoistyöntekijöitä saa tarvittaessa avustajaksi, mutta luottaako jokainen liikuntavammaisen siihen, että apu on varmaa? Enimmäkseen kotona hoidettava liikuntavammaisen saattaa jännittää esimerkiksi päivän mittaisesta leiristä selviytymistä. Avustajan ja autettavan välille tulee luoda luottamus. Tämä luottamus voidaan saada vaikkapa tapaamalla etukäteen ja keskustelemalla leirin sisällöstä. Näin avustaja voi ennakoida avun tarvetta leirin aikana ja tietää, mikä on välttämätöntä auttamista. Oman henkilökohtaisen avustajan osallistuminen olisi kaikista paras vaihtoehto.

Kirkko ja kaikki seurakunnan rakennukset tulisi olla esteettömiä. Tämä ei kuitenkaan ole vielä toteutunut kaikissa paikoissa. Aina löytyy kehitettävää. Monissa rakennuksissa voi olla myös niin, että invaluiška on rakennettu, mutta se ei ole käytännöllinen lainkaan. Inva-WC vaatii tietynlaisia apuvälineitä, tarvittavaa tilaa ja loogisuutta tilan suhteen. On tapauksia, joissa ei ole otettu huomioon lainkaan käytännön tarvetta WC-tiloissa liikuntavammaista ajatellen. Tila voi olla liian pieni, paperirulla voi olla käsien ulottumattomissa tai kaiteita pöntön vieressä onkin vain yksi, kun niitä pitäisi olla välttämättä yksi molemmiin puolin.

Esteettömyyttä tulisi aina kehittää ja paras tapa on testata ne asiantuntijoilla, eli vammaisilla itsellään. Tietyt puitteet tulee tietää apuvälineitä ja tiloja rakennettaessa ja usein vain vammaisen itse tietää, miten ne käytännössä toimivat. Kaikista parhaimman tuloksen voi saada, jos liikuntavammaisilta kysytään mielipidettä heitä koskevissa asioissa, kuten tässä esteettömyys-asiassa. Ylivieskan seurakunnassa esteetön kirkko ja seurakunta ovat erityisen hyvällä mallilla, jos vertaa moneen muuhun seurakuntaan maassamme. On vielä paljon pieniä seurakuntia, joilla ei ole vielä tarpeeksi tietoa ja kokemusta liikuntavammaisista ja esteettömyys asioista. Vielä kymmenen vuotta sitten tieto ei ollut vielä niin kehittynyttä kuin nykyään. Onneksi tähän asiaan panostetaan tulevaisuudessa ja kehitetään palvelu-

ja ja seurakunnan toimintamuotoja. Keskitytään siihen, että jokaisella on mahdollisuus tulla kirkkoon sellaisena kuin on.

Jos kaikki menisi käytännössä oikein ja palvelut toimisivat juuri niin kuin pitäisi ja on luvattu, pääsisivät kaikki liikuntavammaiset liikkumaan ja osallistumaan halutessaan täysin ilman kenenkään apua. Tosiasia on kuitenkin, että vaikka avustajia ja avustusta luvataan jokaiselle liikuntavammaiselle, ei näin välttämättä käytännössä ole. Liikuntavammainen ihminen voi hyvinkin usein joutua vaatimaan itse itselleen apua ja tarvittavia palveluita.

7 POHDINTA JA PÄÄTELMÄT

Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää liikuntavammaisen asemaa Ylivieskan seurakunnassa. Tutkin mitä kaikkia asioita liittyy seurakunnan vammaistyöhön. Halusin selvittää, mikä on kaiken ikäisten liikuntavammaisten ihmisten asema seurakunnassa. Tutkin mikä on heidän asemansa sen järjestämissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Halusin myös selvittää, mitkä ovat heidän mahdollisuutensa liikkua seurakunnantiloissa ja miten se toteutetaan. Haastatteluista kävi ilmi, että liikuntavammaiset ihmiset ovat enimmäkseen olleet tyytyväisiä seurakunnan tarjoamaan toimintaan. Se, mikä on liikuntavammaisen itsensä aito kokemus, onkin jo toinen tutkimus. Koen että ihmisläheisyys on ajankohtainen aihe. Palvelujen on tarkoitus tulla koko ajan lähemmäs ihmistä ja nykyään pyritään ehkäisemään syrjäytymistä.

Teoriaosassa pyrin käsittelemään kaikki ne aiheet ja käsitteet, jotka liittyvät seurakuntaan, kirkkoon ja seurakuntatyöhön. Käsittelen myös liikuntavammaisuutta ja sitä, mitä heidän elämänsä on. Tärkeänä aiheena otin työhöni mukaan myös sen, mikä on seurakunnan työntekijöiden rooli liikuntavammaisen elämässä. Halusin selvittää, miten seurakunta tukee liikuntavammaista ja hänen omaisiaan.

Tutkimuksessani toteutin kaksi eri haastattelua. Alun perin minun oli tarkoitus käyttää tutkimusmenetelmänäni kyselylomaketta Ylivieskan seurakunnalle, mutta luovuin ajatuksesta mahdollisten vastausten vajavuuden vuoksi. Sain selville, että seurakunnassa eri työntekijät vastaavat liikuntavammaisten toiminnasta ja seurakunnan tiloista. Tulin siihen tulokseen, että haastattelu olisi järkevämpi vaihtoehto tässä tapauksessa, jotta saan tarkemmat ja luotettavammat vastaukset.

Ensimmäinen haastattelu käsitteli liikuntavammaisen roolia ja osallistumismahdollisuuksia Ylivieskan seurakunnan järjestämissä tapahtumissa. Koen että sain

monipuolisen kokonaisuuden aiheesta haastattelun avulla, keräämääni aineistoa mukana käyttäen. Toinen haastattelu käsitteli esteettömyyttä seurakunnan tiloissa. Haastattelurunko oli helppo pohjustaa saamani tiedon ja kirjallisuuden avulla. Haastattelussa sain kattavat vastaukset tekemiini kysymyksiin ja vielä enemmänkin. Haastatteluissa oli mahdollisuus tarkentaa kysymyksiä ja kysyä lisää. Sain entistä tarkemman kokonaiskuvan siitä, mitä seurakunnan diakoniatyö oikein on ja miten se on mukana vammaisen ihmisen elämässä. Sain tietää miten esteettömyysasiat seurakunnassa käsitellään, kuka niistä vastaa ja ovatko ne aina käytännön kannalta hyvät.

Haastattelujen pohjalta oli helppo kirjoittaa tulokset puhtaaksi, koska tein haastattelun aikana muistiinpanoja ja nauhoitin myös koko haastattelun kulun. Haastattelun sisältö oli mielestäni monipuolinen. En niinkään keskittynyt siihen, kuinka monesta liikuntavammaisesta puhutaan, vaan nimenomaan siihen, mitä kaikkia mahdollisuuksia heillä seurakunnan toiminnassa on, oli heitä sitten vain yksi tai useampi. Haastattelut koin itse luotettaviksi ja tiedonsaanti työhöni oli suuri. Haastateltavat ovat tehneet työtään useamman vuoden ja tietävät todella mistä puhuvat. Tosin on otettava huomioon, että työntekijä joka järjestää liikuntavammaisille toimintaa, on itse käytännössä mukana sen toteuttamisessa. Kun taas työntekijä, jonka työalaan kuuluu seurakunnan tilojen esteettömyys, ei välttämättä konkreettisesti hoida tätä tehtävää.

Koen että vammaistyössä ja kaikessa liikuntavammaisia koskevissa asioissa on vielä paljon kehitettävää. Palveluja tuodaan jo koko ajan lähemmäs ihmistä, mutta kokemuksesta voin kertoa se, että surullisen usein joutuu vammaisen itse vaatimaan apua jokapäiväistä elämää varten. Palveluita siis on, mutta kuka ottaa käytännössä vastuun? Saavatko liikuntavammaiset juuri ne avut, joita he tarvitsevat ja jotka he ansaitsevat?

Työn tekeminen kokonaisuudessaan oli mieltä avartavaa ja koen siitä olevan mahdollisesti hyötyä tulevaisuuden työssäni. Mielestäni juuri vähemmistöryhmien sosiaalisen tarpeen korostaminen on tärkeää ja se, että puututaan syrjäytymiseen. Vammaistyöhön tulee panostaa tulevaisuudessa. Seurakunnan ja kunnan välinen yhteistyö on hieno mahdollisuus keskittyä juuri vammaistyöhön. Tulevaisuuden vammaistyössä kannattaa panostaa myös vapaaehtoisiin työntekijöihin, avustajiin, esteettömään liikkumiseen ja sosiaalisen elämän ylläpitämiseen. Ajatellaan ihmistä.

LÄHTEET

Cantell, R. 1989. Menkäämme Herran huoneeseen. Kirkko ja jumalanpalvelus kristityn elämässä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Esteettömyystiedote 4 / 2010. www.esteeton.fi. Invalidiliitto. Saatavissa: <http://www.esteeton.fi/portal/fi/ajankohtaista/esteettomyystiedote/>
Luettu: 17.2.2011.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hauta-aho, H. & Tornivaara, S-M. 2009. Kirkosta kiinni! Suomen evankelisluterilainen kirkko. Kirkkohallitus. Juva: WS Bookwell Oy.

Huotari, V. 1992. Elävä seurakunta. Seurakuntatyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Perustietolomake yhdistyksille. Invalidiliitto Ry. Saatavissa: <http://www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/lainsaadanto/>

Jokinen, S. 2004. Yksinäisyydestä yhteyteen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2010. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Karisto, A., Takala, P. & Haapola, I. 1999. Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Juva: WSOY – Kirjapainoyksikkö.

Kaski, M., Manninen, A., Mölsä, P. & Pihko, H. 2002. Kehitysvammaisuus. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kemppinen, P. 1997. Nuori minänsä vankina 2.osa. Poikkeava käyttäytyminen, tunne-elämän häiriöt, katuelämä, syrjäytyminen, terapiayhteiskunta. Vantaa: Tummaavuoren kirjapaino Oy.

Ketola, K., Kääriäinen, K., Nokelainen, M., Sakaranaho, T., Sama`neh, M-S. & Vuorio-Hellman, I. (toim.) 2008. Suomalaisen uskonnon arkki. Helsinki: Edita Prima Oy.

Komulainen, T., Peltola, L., Perälä, M., Ranta, I., Ripatti, J., Särkiö, R. & Tiensuu, K. (toim.) 1998. Seurakuntalaisen käsikirja. Helsinki: Oy Edita Ab.

Maankäyttö- ja rakennuslaki. Invalidiliitto Ry. 2011. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=252&lan=fi>

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Mäkelä, V. 1994. Saat uskoa, saat elää. Porvoo: Juva: WSOY.

Nuutinen, J-P. 1998. Liikuntavammainen oppilas. Jyväskylän yliopisto.

Pelkonen, M. & Villberg, M.1994. Vaillinaisesta kokonaiseksi. Nummela: RT-paino

Porkka, J. 2008. Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Porvoo: WS Bookwell Oy

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2002. Henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittäminen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/trm02_9/muistio.pdf Luettu: 7.4.2011

Sulkunen, P. 2003. Johdatus sosiologiaan. Käsitteitä ja näkökulmia. Juva: WS Bookwell Oy.

Suomen kuntaliitto. 1998. Kunnat ja seurakunnat yhdessä. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Ylivieskan seurakunta. Toimintakertomus 2010. Lähelle ihmistä – Lähelle Jumalaa.

LIITTEET

Haastattelu Ylivieskan seurakunnalle

Seurakunnan järjestämä toiminta liikuntavammaisille

(Tähän vastasi Vastaaja 1)

Haastattelurunko:

1. Järjestetäänkö seurakunnassa liikuntavammaisille tarkoitettuja tapahtumia ja tilaisuuksia?

Kyllä Ei

1. Jos järjestetään, millaisia?
2. Osallistuvatko liikuntavammaiset järjestettyihin tapahtumiin?
3. Kuinka monta osallistujia?
4. Onko kaiken ikäisille liikuntavammaisille seurakunnassa toimintaa?
5. Miten liikuntavammaiset huomioidaan yhteisesti järjestetyissä tilaisuuksissa/retkissä/leireillä? Onko mahdollisuutta avustajaan jne.
6. Tukeeko seurakunta muulla tavalla liikuntavammaisen elämää ja tarjoaako se apua

Kyllä Ei

7. Jos kyllä niin miten?
8. Onko Ylivieskan seurakunnan diakoniatyöllä ja kunnan vammaistyöllä yhteistyötä?
9. Muuta mainittavaa?

Haastattelussa nousseet lisäkysymykset Vastaajalle 2:

1. Järjestetäänkö varhaisnuorille ja nuorille liikuntavammaisille omaa toimintaa seurakunnassa tai vammaisille nuorille yleensä?
2. Miten liikuntavammaiset nuoret ja lapset otetaan huomioon esim. leireillä ja retkillä ym. muissa seurakunnan nuoriso- ja varhaisnuorisotyön toiminnassa?

Haastattelu Ylivieskan seurakunnalle

Seurakunnan rakennukset ja tilat

(Tähän vastasi Vastaja 3)

Haastattelurunko:

1. Ovatko seurakunnan tilat suunniteltu esteettömiksi liikuntavammaisille? (luiskan kaltevuus, ovien leveysmitta ym.)
2. Ovatko ne lainmukaiset?
3. Onko rakennettaessa otettu huomioon riittävä tilan tarve? (HUOM! Pyörä-tuolipotilaat)
4. Missä seurakunnan rakennuksissa on seuraavat apuvälineet? (ei koske henkilökunnan tiloja):
 - a.) Invahissi
 - b.) Inva-WC
 - c.) Invaluiska pihalla
 - d.) Invaluiska sisällä
 - e.) Apukaiteita seinillä, ovissa ym.
 - f.) Invaparkkipaikka ulkona
 - g.) Automaattisesti avautuva ulko-ovi

(Kyseessä seurakunnan rakennukset: Toimitalo Pietari, seurakuntakoti Maria, Ylivieskan kirkko, Suvannon kappeli, Kappelit, Törmälän leirikeskus)

5. Kuka vastaa seurakunnan tilojen esteettömyydestä?
6. Ovatko nykyiset tilat olleet moitteettomat liikuntavammaisten mielestä?
7. Onko seurakuntanne mukana Kirkko kaikille- hankkeessa, jolla siis tarkoituksena toteuttaa kirkko (tilat), joka sopii entistä paremmin vammaisille ihmisille?
8. Kuinka se näkyy?

(Hanke on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaistyön neuvottelukunnan aloitteesta.)
9. Muuta mainittavaa?